

Nya Sverige i sin nyaste form:
en studie av postkolonialismens inflytande på Nya Sveriges
historieskrivning

Lukas Åström, 35118

Pro gradu-avhandling: allmän historia

Handledare: Holger Weiss

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Åbo Akademi

Våren 2020

ÅBO AKADEMI – FAKULTETEN FÖR HUMANIORA, PSYKOLOGI OCH TEOLOGI

Ämne: Allmän historia	
Författare: Lukas Åström	
Arbetets titel: Nya Sverige i sin nyaste form: en studie av postkolonialismens inflytande på Nya Sveriges historieskrivning	
Handledare: Holger Weiss	
<p>Nya Sverige, ett kort svenskt tidigmodernt kolonialt projekt vid Delawarebukten i Nordamerika, har sedan det sena 1600-talet intresserat och fascinerat såväl forskarsamfund som allmänheten. Nya Sveriges historiografi innefattar således flera olika sätt att skriva kolonins historia på: inledningsvis producerades koloniala reseberättelser med antropologiska observationer av såväl regionen som regionens ursprungsbefolkningar och kolonister. Från och med 1800-talet placerades kolonin i ett kausalt samband som ledde fram till Förenta staternas självständighet. Under efterkrigstiden, en tid av tilltagande global avkolonisering, karaktäriserades kolonins historiografi främst av tystnad. Ett tilltagande intresse för kolonin kan emellertid identifieras från och med det sena 1980-talet. Avhandlingens huvudsakliga syfte är därför att studera den nyaste formen av kolonins historieskrivning i en nordisk akademisk kontext.</p> <p>I och med poststrukturalismens intåg, och ett tilltagande inflytande från litteratur producerat av och vid det som utgjorde den koloniala periferin, så har det som kallats för postkolonial historieskrivning etablerats. I korthet strävar postkolonial historieskrivning efter att avsätta de tidigare eurocentriska koloniala historierna, samt makthierarkierna de gett upphov till. Därmed utgör avhandlingen en studie över huruvida Nya Sveriges historieskrivning i samtiden kan beskrivas som postkolonial. För att åstadkomma det här struktureras studien utgående från koncepten diskurser och paradigmer. Artiklar och monografier jämförs sinsemellan. De använda koncepten och begreppen begrundas, och ifall de konstateras tillhöra den postkoloniala skolan lyfts de fram och beskrivs. Därefter besvaras frågan om de utgör det samtida paradigmet.</p> <p>Det visar sig att postkolonialismen utgör det rådande paradigmet för Nya Sveriges historieskrivning i samtiden i en nordisk akademisk kontext. De postkoloniala diskurserna delas av den stora majoriteten av författarna som befattar sig med kolonins historia. Vidare identifieras också det arkeologiska fältet samt den materiella vändningen inom humanvetenskaperna som betydelsefulla för Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning. Motiveringarna för att skriva postkolonial historia i Norden begrundas också, och en vilja att bidra med socialt relevant forskning som kan spela en vidare samhällsroll identifieras som den huvudsakliga orsaken för användningen av postkoloniala perspektiv.</p>	
Nyckelord: Nya Sverige, historiografi, postkolonialism, diskurs, paradigm, arkeologi, andrefiering, hybriditet	
Datum: 26.5.2020	Sidantal: 80
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
1. Introduktion	2
1.1 Syfte och frågeställning.....	3
1.2 Teori och metod	4
1.2.1 Paradigm	5
1.2.2 Postkolonialism.....	6
1.2.3 Analys av diskurser.....	9
1.2.4 Närläsning.....	10
1.3 Material och avgränsning.....	11
2. Nya Sverige: en historiografisk översikt	12
3. Det postkoloniala anländer: 1990—2010	23
3.1. Tre artiklar från 1991—2010	23
3.2 Gunlög Furs <i>Colonialism in the Margins</i>	26
3.2.1 Relationerna till ursprungsbefolkningarna	28
3.2.2 Relationerna ur ursprungsbefolkningarnas perspektiv	31
4. Det postkoloniala etableras: 2010 och framåt	34
4.1 Antologin <i>Scandinavian Colonialism</i>	34
4.2 Åtta artiklar från 2011—2016.....	40
4.2.1 De nyaste rönen	53
5. Sammanfattande diskussion	58
5.1 Vem skriver, och för vem?.....	60
5.2 Vad är basen för Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning?	62
5.3 Varför skrivs postkolonial historia?	65
6. Avslutande ord.....	70
Bibliografi.....	72

1.Introduktion

I samband med mina utbytesstudier vid Rijksuniversiteit Groningen under läsåret 2017—2018 öppnades mina ögon för ett tema som tidigare utgjort en vit fläck i mitt historiemedvetande: svensk bosättningskolonialism. Temat såg inledningsvis motsägelsefullt ut: å ena sidan verkade det självklart att ett europeiskt tidigmodernt kungadöme som strävade efter stormaktsposition skulle ha befattat sig med kolonialism i den här formen, å andra sidan ter det sig som otänkbart att en nation som i senmodern tid gjort sig själv till förkämpe för mänskliga rättigheter och avkolonisering¹, och som är placerat på den europeiska periferin, skulle ha befattat sig med bosättningskolonialism. Det här återspeglas också i historieskrivningen om svensk kolonialism: å ena sidan har det varit och är en källa för nationell stolthet, å andra sidan granskas det kritiskt och innebörden för de koloniserade begrundas. Att svensk kolonialism fortfarande intresserar forskare och är aktuellt för samtida forskarsamfund går att skönjas i och med att Sveriges ledande historievetenskapliga tidskrift, *Historisk Tidskrift*, under våren 2019 utfärdat en inbjudan för artiklar till ett temanummer om svensk kolonialism 2020.²

Skillnader inom kolonialism existerar också, och för den här avhandlingen är det bosättningskolonialism som är av intresse. Bosättningskolonialism innebär, som namnet antyder, en form av kolonialism som strävar efter en permanent omplacering av kolonistörer till området i fråga, i syfte att ersätta potentiellt närvarande ursprungsbefolkningar.³ Bosättningskolonialism skiljer sig från till exempel handelskolonialism, som i stället utgör en process där den koloniala periferin förser metropolen med råvaror, som i sin tur omsätter råvarorna till bruksvaror att säljas bland annat i kolonierna. Till skillnad från bosättningskolonialism strävar handelskolonialism inte efter en permanent bosättning av kolonistörer med syftet att ersätta ursprungsbefolkningarna i kolonierna.⁴ En invasion av bosättarkolonister är heller ingen enskild händelse, utan en struktur: den här formen av kolonialism består i eliminationen av

¹ Michael McEachrane, "Universal Human Rights and the Coloniality of Race in Sweden", *Human Rights Review* 19:4 (New York: Springer, 2018), s. 474.

² "Svensk Kolonialism: Inbjudan", *Historisk Tidskrift*, 26.2.2019, <<http://www.historisktidskrift.se/documents/CallForTema2020.pdf>>, besökt den 20.5.2020

³ *Settler Colonialism*, <<https://globalsocialtheory.org/concepts/settler-colonialism/>>, besökt den 11.11.2019.

⁴ Nancy Shoemaker, "A Typology of Colonialism", *Perspectives on History*, 1.10.2015, <<https://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/october-2015/a-typology-of-colonialism>>, besökt den 11.11.2019.

ursprungsbefolkningar och i bringandet av deras land under statens juridiska och suveräna kontroll.⁵

De koloniala besittningar som var under svensk administration under tidigmodern tid kunde grovt klassificeras som endera bosättnings- eller handelskolonier. Kolonin Nya Sverige, vid Delawarebukten i Nordamerika, kan beskrivas som en bosättningskoloni, till skillnad från de svenska handelskolonierna Cabo Corso samt Carolusborg i dagens Ghana, Västafrika. Visserligen var syftet med att kolonisera Delawarebukten också att bedriva handel, men kolonistörerna kom för att stanna, försökte köpa marken av ursprungsbefolkningarna, brukade jorden, och efter att kolonin direkt underställts den svenska kronan genomfördes försvenskingsprocesser av den dittills relativt multikulturella kolonin. Därmed är det kolonin Nya Sverige och historieskrivningen om den här kolonin, samt förändringar i hur den här historien skrivits, som är i avhandlingens centrum. Den här avhandlingen utgör med andra ord en historiografisk undersökning av Nya Sveriges historia. Samtidigt utgör avhandlingen också en skriftlig berättelse om författarens eget strävande efter att förstå Nya Sveriges historiografi, och varför kolonins historia skrivs som den gör i samtiden.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med den här avhandlingen är att studera Nya Sveriges historiografi i samtiden. Kolonialism är och förblir ett ämne som studerats och skrivits om i hög grad. Narrativen och förståelserna om kolonialismen har också påverkats av de för tiderna rådande vetenskapliga paradigmen. Olika diskurser om hur man pratat om och förstått kolonialismen har tagit plats, blivit etablerade, och senare fått ge plats för nya tolkningar och diskurser i enlighet med de större vändningar och paradigmer som påverkat undersökandet och utredandet av det förflutna. De tidigare koloniala, eurocentriska, och nationalistiska sätten att skriva kolonialhistoria på har under 1900-talets senare hälft fått ge vika i ljuset av kritik av eurocentrism, och senare det som kommit att kallas för *postkolonial* historieskrivning.⁶ Min hypotes är att den här historiografiska vändningen, i enlighet med historievetenskapens globala karaktär, också har tagit plats i hur svensk bosättningskolonialism behandlas, förstås, och skrivs om historiskt.

⁵ Shoemaker, "A Typology of Colonialism".

⁶ Robert Johnson, Alan Cousins (ed.), *British Empire: Pomp, Power and Postcolonialism*, History Insights (Tirril Hall: Humanities-Ebooks, 2007), s. 30—39.

Avhandlingens övergripande syfte är därmed att undersöka om en vändning, i det här fallet en så kallad postkolonial vändning, tagit plats i historieskrivningen och presentationen av Nya Sverige. Vidare ställs också frågan hur den postkoloniala vändningen manifesteras i historieskrivningen. Den huvudsakliga frågan är alltså att reda ut huruvida postkoloniala perspektiv numera utgör paradigmet för skrivandet av Nya Sveriges historia. Ur den här frågan följer sedan ytterligare frågor: om det skett en postkolonial vändning, hur ser den bokstavligen ut, det vill säga hurudan är diskursen? Vad fäster man fokus på och vem lyfts fram? Har det postkoloniala endast bidragit med nya perspektiv för en redan etablerad historia, eller har det rivit upp fältet med rötterna? Slutligen begrundas också den vidare sociala relevansen av ett möjligt postkolonialt skrivande av Nya Sveriges historia.

1.2 Teori och metod

För att möjliggöra det syfte som beskrivits i det tidigare kapitlet krävs ett antal specifika teoretiska och metodologiska verktyg. De här verktygen utgörs av postkolonialism, paradigmer, och analys av diskurser. I stort styrs tillämpningen av teori i avhandlingen utifrån maximet att teorier är goda betjänter men dåliga mästare. Teorierna används således för att förklara och strukturera det som observeras, inte som ändamål eller slutmål i sig. Arbetet utgår från en modell där postkolonialism, paradigmer, och diskurser fungerar tillsammans på samma plan. Det postkoloniala kan vara en diskurs, och paradigmatiskt. Diskurser kan vara paradigmatiska, och det postkoloniala är en diskurs. Vetenskapliga paradigmer kan vara bundna av diskurser, och det postkoloniala är möjligtvis paradigmatiskt vad det kommer till skrivandet av Nya Sveriges historia.

För att utföra själva analysen om huruvida det postkoloniala slagit igenom, och om det uppnått en hegemonisk, det vill säga paradigmatiskt, position i Nya Sveriges historieskrivning, krävs också ett komparativt moment: Det analyserade materialet måste jämföras sinsemellan, så att slutsatser kring huruvida anläggandet av postkoloniala perspektiv i Nya Sveriges utgör det senaste paradigmet eller inte kan göras. Det här metodologiska momentet åstadkoms genom närläsning.

1.2.1 Paradigm

För att undersöka och förstå det som i föregående kapitel kallades för vändning, används konceptet paradigmer, myntat av den amerikanska fysikern, vetenskapshistorikern, och filosofen Thomas Kuhn. I sin enklaste form kan ett paradigm beskrivas som ett filosofiskt och teoretiskt ramverk för en viss disciplin inom vilket skapandet av teorier, lagar, generaliseringar och experiment i syftet att bekräfta paradigmet riktighet skapas och utförs. Mera kortfattat är paradigmet något som kan karaktäriseras som en filosofisk och teoretisk modell.⁷ Ett paradigm, som fungerar som ett mönster eller modell för bedrivandet av vetenskap inom ett visst fält, får sitt värde genom att det i högre grad än sina medtävlare klarar av att erbjuda svar och förklaringar på frågor som ett forskarsamfund anser vara fundamentala för fältet i fråga.⁸ Ett paradigmskifte, eller en vetenskaplig revolution, är enligt den här tolkningen benämningen på de icke-kumulativa episoderna i en vetenskaps utveckling där det gamla ramverket, det gamla paradigmet, till en viss mån eller helt ersätts med ett nytt, som är oförenligt med det tidigare.⁹

För den här avhandlingen kommer konceptet paradigm att innebära de olika sätt man konstruerat Nya Sveriges historia på, sätt som klart skiljer sig från andra traditioner, skolor, och utgångspunkter i konstruktionen av narrativen kring Nya Sverige. Ett paradigmskifte innebär enligt denna modell helt enkelt ett skifte av utgångspunkter och fokus i historieskrivningen om Nya Sverige, på ett sätt där de äldre etablerade narrativen inte längre anses relevanta, eller till och med felaktiga, i sina försök att beskriva och förklara kolonins historia. Det här för mig in på följande kapitel, och den förändring som möjligtvis tagit plats i Nya Sveriges historieskrivning, det vill säga anläggandet och etablerandet av postkoloniala perspektiv.

⁷ *Paradigm*, Merriam-Webster, <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/paradigm>>, besökt den 12.11.2019.

⁸ Thomas Kuhn, *De Vetenskapliga Revolutionernas Struktur* (Lund: Bokförlaget Doxa, 1979) s. 31.

⁹ Kuhn, *De Vetenskapliga Revolutionernas Struktur*, s. 81.

1.2.2 Postkolonialism

*Stanna. Titta. Lyssna.*¹⁰

Med de ovanstående orden sammanfattade Robert J. C. Young postkolonialismens grundsatser. Eftersom avhandlingens syfte är att analysera huruvida postkolonialismen numera utgör paradigmet för Nya Sveriges historieskrivning, blir det nödvändigt att definiera vad postkolonialism innebär. Postkolonial teoribildning har sina rötter i den språkliga vändningen och det postmoderna.¹¹ Med andra ord är det postkoloniala en del av den poststrukturalistiska traditionen. Det postkoloniala har också beskrivits som härstammande från en diskursiv vändning, i och med att postkoloniala studier i mångt och mycket strävar efter att förstå hur språket har använts, och används, för att berättiga kolonialism.¹² Postkolonial teori är ändå inte en vetenskaplig teori i meningen en uppsättning koherenta principer, med vilka olika fenomen resultat kan förutsägas. Inte är det heller en teori i sociologisk mening, i formen av en metod för analyser av empiriska data. I stället har postkolonial teori beskrivits som med varandra besläktade uppsättningar av perspektiv och koncept som överlappar varandra, eller till och med existerar i juxtaposition med varandra. Det finns med andra ord ingen enskild entitet som kan kallas för postkolonial teori.¹³

Introduktionen av och intresset för koncept så som ”kolonial diskurs”, med vilket åsyftas en omfattning av diskursiva produkter härstammandes från koloniala situationer, inom humaniora och samhällsvetenskaperna resulterade i en interdisciplinär uppslutning av forskare från fält så som litteratur, historia, och antropologi, som fann idén om diskurser mera intressant än det som kallas för ”fakta” och ”information”. I enlighet med den här förståelsen kan till exempel kolonial litteratur beskrivas som litteratur beroende av ett visst slags språk, diskursiva regler, etablerade av aktörer i det koloniala centrumet. Postkolonial diskurs och dess studier har i vissa fall också betraktats som ett eget forskningsfält, medan andra väljer att beskriva det som ett perspektiv eller en metod.¹⁴

¹⁰ Robert J. C. Young, ”What is the Postcolonial?”, *ARIEL: A Review of International English Literature* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2009), s. 17.

¹¹ Mikaela Lundahl, ”Förord”, *Postkoloniala studier*, Peter Cornell m.fl. (red.), Skriftserien Kairos 7 (Stockholm: Raster Förlag, 2002), s. 9—11; Ania Loomba, *Kolonialism/Postkolonialism: en introduktion till ett forskningsfält*, (Hägersten: Tankekraft Förlag, 2008), s. 236.

¹² Walter D. Mignolo, ”Colonial and Postcolonial Discourse: Cultural Critique or Academic Colonialism?”, *Latin American Research Review* 28:3 (Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1993), s. 121.

¹³ Young, ”What is the Postcolonial?”, s. 24.

¹⁴ Mignolo, ”Colonial and Postcolonial Discourse”, s. 121, 124—125.

Termen har sitt ursprung i den så kallade första världen, och postkoloniala studiers framträdande var inte grundade i några nya historiska eller kulturella insikter, utan berodde på den ökade synlighet som akademiker med ursprung i tredje världen hade fått som tonsättande krafter inom kulturkritiken.¹⁵ De författare som varit tonsättande aktörer inom postkoloniala studier så som Edward Said, Gayatri Spivak, och Homi Bhabha är ändå ambivalent belägna någonstans mellan den första och den tredje världen. De här akademikerna positionerade sig som förkämpar för koloniserade folk, men har ändå själva skapat sina karriärer i första världen. De här akademikerna så att säga talar ur ett västligt perspektiv, men är ändå inte av västvärlden själva. Men på grund av deras långa vistelse i väst är de inte av den tredje världen heller.¹⁶ Därmed är postkolonial historia inte endast en historia nerifrån upp om tidigare koloniala subjekts frigörelse, utan inneboende spänningar finns också.

I stora drag kan postkoloniala studier beskrivas som studier vilka begrundar frågor om representation och svårigheten att skapa rättvisa bilder och framställningar. Vems bilder och framställningar får beskriva världen, och i vems intresse? Walter D. Mignolo har också summerat grundfrågorna enligt följande: ”vem pratar eller skriver om vad, var, och varför?”¹⁷ Med andra ord handlar det om makt och tolkningsföreträde.¹⁸ Postkoloniala studier intresserar sig också av hur negativa eller extraordinära beskrivningar skapar bilder av samhällen som de Andra. Hur skapar koloniala situationer fantasier och föreställningar om de Andra, historier om de här Andra som är djupt rotade i våra bilder av världen? Varför handlar diskurser om orättvisor och ojämlikheter i världen så ofta om skillnader, egenskaper, etnicitet, och kulturella olikheter, istället för att uppmärksamma skillnader i tillgång till makt och resurser?¹⁹ Utöver det här innefattar ett postkolonialt perspektiv också en slags förskjutning där den tredje världen inte endast betraktas som ett objekt för studier, utan betraktas istället som en position utifrån vilken det är möjligt att betrakta och uttala sig om världen. Det har talats om hur postkoloniala perspektiv hjälper till att så att säga lösgöra uttalandenas platser och multiplicera deras centrum. När de platser från vilka det är tillåtet att uttala sig om det koloniala, och postkoloniala,

¹⁵ Loomba, *Kolonialism/Postkolonialism*, s. 236.

¹⁶ Mignolo, ”Colonial and Postcolonial Discourse”, s. 121.

¹⁷ Mignolo, ”Colonial and Postcolonial Discourse”, s. 122.

¹⁸ Lundahl, ”Förord”, s. 10.

¹⁹ Lundahl, ”Förord”, s. 12—15.

decentraliseras och ökas, bidrar det oundvikligen med nya perspektiv på kolonial och postkolonial diskurs.²⁰

En annan aspekt av postkolonial historieskrivning är fokuset på så kallad hybriditet. Hybriditet i en postkolonial kontext relaterar specifikt till aktörskap. Hybriditetskonceptet har beskrivits som ett koncept som erbjuder en väg ut från binära tankesätt. De sociala grupperna som befinner sig utanför den koloniala hegemoniska maktstrukturen, de som av postkoloniala teoretiker kallas för subalternerna, tillskrivs historiskt aktörskap. Andra termer som också faller under hybriditetsbegreppet är exempelvis: kreolisering, interkulturella interaktioner och transkulturalism. Med andra ord innefattar hybridkonceptet utgångspunkter som ämnar att blicka vidare från en binär horisont, till en värld där omstrukturering av det förflutna och destabiliseringen av makt är möjlig.²¹ Kolonialismens historia handlar med andra ord inte längre endast om kolonister och de koloniala Andra, subjekt och objekt. Hybriditet innebär alltså en rörelse bort från all slags kolonial essentialism.

Vad innebär det som utretts ovan då för själva avhandlingen? Eftersom syftet är att beskriva hur Nya Sveriges postkoloniala historia möjligtvis ser ut, samt utreda huruvida det postkoloniala perspektivet varit paradigmiskt för historieskrivningen om Nya Sverige, så kommer analysen av källmaterialet utföras genom en närläsning och återspeglning av det lästa mot det som har konstaterats utgöra postkoloniala perspektiv. Genom den här metoden dras sedan slutsatser huruvida det lästa utgör postkolonial historieskrivning eller inte. Till exempel räcker inte kritik av eurocentrism och europeisk expansion i sig själv för att definiera historieskrivningen som postkolonial: för att definieras som postkolonial historia krävs också att exempelvis frågor om positionering (vem, vad, var, varför), maktstrukturer, och aktörskap begrundas. Enligt Robert J. C. Young handlar postkolonialismen också om strävanden att förändra ojämlika maktstrukturer i världen²², vilket medför att material som bidrar till den här funktionen kan betraktas som postkoloniala.

²⁰ Mignolo, "Colonial and Postcolonial Discourse", s. 123—124.

²¹ Anjali Prabhu, *Hybridity: Limits, Transformations, Prospects* (New York: State University of New York Press, 2007), s. 1—3.

²² Young, "What is the Postcolonial?", s. 25.

1.2.3 Analys av diskurser

För att åstadkomma det som utstakats i syftet krävs en skiljedragning och avgränsning mellan det postkoloniala och det icke-postkoloniala. I syfte att åstadkomma den här avgränsningen lånas verktyg från det diskursanalytiska fältet. I stort kan en diskurs beskrivas som ”ett bestämt sätt att tolka världen på”.²³ Vad det här betyder för avhandlingen är alltså att syftet går ut på att undersöka huruvida ett postkolonialt sätt att tolka världen numera utgör det teoretiska och filosofiska ramverket för den samtida historieskrivningen om Nya Sverige.

I enlighet med vad som presenterats i kapitel 1.2.2 så har det postkoloniala beskrivits i ordalag så som ”vändning” och ”diskurs”, och det här i sin tur innebär att en analys av det postkoloniala också blir en slags diskursanalys, eller åtminstone en analys av diskurser. Det postkoloniala är alltså ett resultat av en vändning, från ett äldre paradigm till ett nyare. Kuhn påstod också att vetenskap är historiskt och kulturellt betingade diskurser hos människor som är överens om reglerna som reglerar diskurserna, istället för en reflektion av en objektiv värld. Enligt Kuhn är vetenskap en slags institutionaliserad form av vetenskapligt undersökande, ett sätt på vilket ett visst forskarsamhälle tar sig an verkligheten, vars medlemmar är överens över strategier för undersökning och förklaring.²⁴ Det här innebär att vetenskapsfält fungerar diskursivt, det vill säga att diskurser reglerar fältens verksamhet. Därmed kan en tillräckligt kraftig förändring av en diskurs anses vara paradigmatiske, om förändringen bidrar med eller kräver nya utgångspunkter för forskningen, och därmed konstruerar en ny värld.

Kunskapande och vetenskapande är alltså socialt betingade processer: kunskap och vetenskap skapas i sociala sammanhang. Olika övertygelser och världsbilder, som var för sig representerar bestämda sätt att tala om och uppfatta världen på, det vill säga diskurser, kämpar också hela tiden mot varandra för att uppnå hegemoniska positioner.²⁵ En hegemonisk position kan i sin tur betraktas som ett paradigm.

Likt de teoretiska perspektiven kommer diskursbegreppet också inta positionen som betjänt i avhandlingens analys. Diskursanalysen är ändå inte ett verktyg som går att använda för vad som helst. Men eftersom diskursanalysen utgör ett redskap för att analysera språkets roll i den sociala

²³ Marianne Winther Jørgensen & Louise Phillips, *Diskursanalys som Teori och Metod* (Lund: Studentlitteratur, 2000), s. 136.

²⁴ Georg G. Iggers, *Historiography in the Twentieth Century: From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge* (Middleton: Wesleyan University Press, 1997), s. 120.

²⁵ Winther Jørgensen & Phillips, *Diskursanalys*, s. 12—13.

konstruktionen av världen, så har konceptet relevans för avhandlingen i fråga.²⁶ Avhandlingen är ändå *inte* en kritisk diskursanalys i ordets rena bemärkelse. Avhandlingens syfte är inte att avslöja dolda maktstrukturer i Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning. I stället utgör avhandlingen en analys av en specifik diskurs. I avhandlingen appliceras alltså diskursanalysens diskursbegrepp, tillsammans med paradigmbegreppet, för att skapa en helhet med hjälp av vilken det blir möjligt att beskriva Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning, samt att placera den i en vidare historiografisk kontext.

1.2.4 Närläsning

För att kunna utföra en textanalys i syftet att identifiera en möjlig postkolonial diskurs, och begrunda dess inflytande på Nya Sveriges historieskrivning, använder jag mig av närläsning som metod. Närläsningen passar också som metod på grund av att källmaterialet är relativt begränsat i sin utsträckning. Därmed erbjuder närläsningen en metod med hjälp vilken det blir möjligt att läsa så mycket som möjligt ur en begränsad korpus av material.

I korthet innebär närläsning en metod av detaljstudier av texter. Texter kan bearbetas ord för ord, rad för rad eller stycke för stycke. Efter det här kan ordval, syntax, och perspektiv analyseras.²⁷ I den här avhandlingen behandlas texterna främst tematiskt stycke för stycke i syfte att analysera de framställda perspektiven. Ordval begründas också i viss mån, därmed innehåller också avhandlingen ställvis ett ord för ord-moment.

Närläsningen bidrar till att göra texterna tillgängliga genom upprepade läsningar, skapandet av kognitiva byggställningar och, i det här fallet inre, diskussion. Förståelse av en text på djupet kräver en internalisering av de här vanorna.²⁸ Närläsningen kräver ett läsande och omläsande med höjt fokus på språk och form. Språk och form i sin tur förstås som semiotiska uttryck som medlar författares och läsares världsbilder. Närläsningen kan också hjälpa till att gräva upp sociokulturella idéer om ras, etnicitet, och genus.²⁹ På grund av det här hjälper närläsningen också till att relatera, om inte rent av kräver, att det lästa relateras till en vidare social och

²⁶ Winther Jørgensen & Phillips, *Diskursanalys*, s. 10.

²⁷ Gun Hardselius, Marie Hurtig & Eva Norberg, *Närläsning och boksamtal: Litteraturpedagogiska metoder för att stimulera elevers läsinträsse* (Luleå: Luleå Tekniska Universitet, 2002), s. 6.

²⁸ Douglas Fisher & Nancy Frey, *Close Reading and Writing from Sources* (Newark: International Reading Association, 2014), s. 35.

²⁹ Paula L. Moya, *The Social Imperative: Race, Close Reading, and Contemporary Literary Criticism* (Palo Alto: Stanford University Press, 2015), s. 9.

historisk kontext. Och som kapitel 1.2.2 visat hör det postkoloniala intimt ihop med texters sociala och historiska kontext och placering. De insikter som närläsningen bidrar med används sedan för att jämföra det analyserade materialet, för att dra slutsatser om materialets karaktär.

1.3 Material och avgränsning

Källmaterialet utnyttjat i syfte att analysera den postkoloniala historieskrivningen avgränsas för det första till material producerat i en nordisk kontext: det vill säga material producerat i Norden, eller material producerat av individer vid nordiska universitet och institutioner. Det här på grund av att förutsättningarna för postkolonial historieskrivning skiljer sig mellan Nordamerika och Norden. Ett transatlantiskt perspektiv på Nya Sveriges möjliga postkoloniala historieskrivning kunde ge upphov till ypperliga frågor om historiebuk, minneskultur, och historiografiska trender, men tyvärr skulle det här överskrida vad som kan rymmas i en pro gradu-avhandling.

För det andra begränsas källmaterialet temporalt bakåt till 1990-talet. Från och med 1990-talet kom influenser från etnohistoria samt historisk antropologi att innebära ett starkare skifte i perspektiv också i Norden, mot mera renodlad postkolonial historieskrivning, där koloniala möten beskrivs i som interkulturella möten och ursprungsfolk tillåts historiskt aktörskap. Under 2000-talet fortsatte också intresset för nordisk kolonialism att öka.³⁰ Avgränsningen motiveras alltså med att postkoloniala perspektiv först börjat påverka historieskrivningen i Norden från och med 1990-talet.

Materialet i fråga utgörs av vetenskapliga monografier, antologier och artiklar från tidskrifter producerade mellan 1990-talet och 2010-talet. Den traditionella dikotomin mellan källa och litteratur gäller inte heller för den här avhandlingen: det källmaterial som utgör mina källor är i praktiken också litteratur, eftersom de utgörs av forskningslitteratur istället för förstahandsdokument.

³⁰ Gunlög Fur, "Colonialism and Swedish History: Unthinkable Connections?", *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 23.

2. Nya Sverige: en historiografisk översikt

Om syftet är att undersöka huruvida ett postkolonialt paradigmskifte tagit plats, och hur det nya paradigmet i så fall ser ut, krävs en översikt över hur Nya Sveriges historia tidigare skrivits. I det här kapitlet presenteras kort vem som skrivit Nya Sveriges historia och hur, från de första produktionerna under det sena 1600-talet fram till 1990-talet när avhandlingens egentliga analys tar plats.

Thomas Campanius Holms ”Vocabularium Barbaro-Virgineorum”, som i sin tur utgör en del av verket *Lutheri Catechismus* (1696), samt *Kort Beskrifning om Provincien Nya Swerige uti America, som af the Engelske kallas Pensylvania* (1702) av samma författare, utgör några av de tidigaste verken publicerade som relaterar till Nya Sverige. Noteras kan att de också är producerade ungefär ett halvt århundrade sedan det svenska koloniala projektets fall. ”Vocabularium Barbaro-Virgineorum” är ett lexikon för det ”American – Virginiske Språket”³¹, och verket *Lutheri Catechismus* som det här lexikonet är en del av, är en översättning av katekesen till det tidigare nämnda språket. *Kort Beskrifning om Provincien Nya Swerige uti America, som af the Engelske kallas Pensylvania* är, precis som titeln antyder, en deskription och översikt av kolonin i vilken det går att finna beskrivningar om kolonin, dess invånare, samt också de ursprungsbefolkningar som levde vid Delawarebukten. Båda de här verken är baserade på pastor Johan Campanius Holms anteckningar under dennas vistelse i kolonin under tiden 1642—1648, och redigerade samt sammanställda av dennas barnbarn Thomas Campanius Holm. Campanius Holms produktioner kan beskrivas som koloniala etnologiska och antropologiska verk, där förstahandsobservationer varvas med myter.³² En annan tidig skribent som befattade sig med att skriva om kolonin var Peter Lindeström. Manuskriptet till Lindeströms *Geographia Americae* är daterat till 1691, och lär ha influerat Thomas Campanius Holm i sammanställandet av *Kort Beskrifning*. Lindeströms berättelse har beskrivits som både detaljrikt och fantasifullt,

³¹ Johan Campanius Holm, ”Vocabularium Barbaro-Virgineorum”, *Lutheri Catechismus*, Thomas Campanius Holm (red.) (Stockholm: Burchardi, 1696), titelsida.

³² Gunlög Fur, *Colonialism in the Margins: Cultural Encounters in New Sweden and Lapland* (Leiden: Brill, 2006), s. 28.

men bör ändå användas väldigt försiktigt. Verket har emellertid relevans som kulturhistoriskt objekt.³³

En annan tidig författare som befattat sig med Nya Sverige var Pehr Kalm. Under mitten av 1700-talet besökte Kalm de områden som hade utgjort den svenska kolonin. Kalms reseberättelse är också extremt rik på detaljer över regionens invånare och deras levnadssätt, och innehåller även utförliga beskrivningar av dess flora och fauna. I verket går det att finna information producerat i en kolonial kontext om allt mellan ekologiska utvecklingar i form av fågel- och fiskbestånds minskning, ursprungsbefolkningars redskap, bevattningsmetoder, och information om hur mycket en svart slav kostade.³⁴ En annan 1700-tals individ som spenderade tid i det som varit den svenska kolonin, och som producerat historieskrivning som senare historiker baserat sig på, var prästen Israel Acrelius. Acrelius påstås också ha bedrivit egen arkivforskning relaterande till kolonin, till skillnad från sina föregångare som starkt baserat sina historier på Lindeströms berättelse.³⁵

Under 1800-talet äntrar nationalstaten den historiska arenan, och kontexten för Nya Sveriges historieskrivning återspeglar också det här. Nya Sveriges historia blir en del av nationsbyggesprojekten. Nationen och nationalstaten har länge ansetts vara en slags nyckel till det förflutna, genom vilken civilisationers framväxt kunde förstås. Likaså blir nationen central för frågor om identitet.³⁶ På båda sidor av Atlanten placerades Nya Sverige in i ett kausalt samband som ledde fram till Förenta nationernas födelse och självständighet. Nya Sveriges historia skrevs från ett ovanifrån ner perspektiv, och approprierades för att representera såväl amerikanska, svenska, och finska nationalistes ändamål.³⁷

³³ Stellan Dahlgren & Hans Norman, *The Rise and Fall of New Sweden: Governor Johan Risingh's Journal 1654—1655 in its Historical Context* (Stockholm: Almqvist & Wiksell International, 1988), s. 39—41.

³⁴ Pehr Kalm, "En Resa til Norra America", *Pehr Kalms Resa till Norra America*, Fredrik Elfving & Georg Schauman (red.) (Helsingfors: Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets Tryckeri, 1904), s. 273—275, 284, 298, 342—343.

³⁵ B. Boëthius, "Israel Acrelius", *Svenskt Biografiskt Lexikon*, <<https://sok.riksarkivet.se/sbl/artikel/5512>>, besökt den 21.5.2020.

³⁶ Fur, "Colonialism and Swedish History", s. 29.

³⁷ Carl K.S. Sprinchorn & Gregory B. Keen, "The History of the Colony of New Sweden", *Pennsylvania Magazine of History and Biography* 7:4 (Philadelphia: Historical Society of Pennsylvania, 1883); Christopher Ward, *New Sweden on the Delaware* (Philadelphia: Historical Society of Pennsylvania, 1938); Heubert Eugen Bolton & Thomas Maitland Marshall, *The Colonization of North America 1492-1783* (New York: The Macmillan Company, 1920); E. A. Louhi, *The Delaware Finns or the First Permanent Settlements in Pennsylvania, Delaware, West New Jersey, and Eastern Part of Maryland* (New York: The Humanity Press Publishers, 1920).

Under det tidiga 1900-talet utkommer ett verk i två volymer, som fortfarande är av stor betydelse för de som vill läsa och skriva om Nya Sverige. Verket i fråga är Amandus Johnsons *The Swedish Settlements on the Delaware 1638—1664* från 1911. Det Johnson försökt åstadkomma i de här två volymerna är en synliggörning av vad Johnson själv kallar för en av källorna till ”amerikansk civilisation.” *The Swedish Settlements* utgör med andra ord en fortsättning på den tidigare diskuterade traditionen som målade upp kausala samband mellan svensk kolonisation och amerikansk civilisation. Utgående från de förstahandskällor som varit tillgängliga för Johnson beskrivs Nya Sverige politiskt, socialt, ekonomiskt, och religiöst. Under arbetets gång besökte Johnson arkiv i Nederländerna, England, Sverige, och Finland. Johnson påstår sig också ha läst all litteratur samt alla kända dokument angående Nya Sverige som existerade vid tiden för Johnsons forskning.³⁸ De båda volymerna utgör med andra ord vad som har kallats för den mest etablerade och den noggrannaste utförda grundforskningen om Nya Sverige.³⁹

I den första volymen utreds det politiska läget i Europa under 1600-talet utförligt, som en kontext för kolonins grundande. När det kommer till själva grundandet av kolonin ges Peter Minuit, som också grundade Nya Nederländerna och senare anlätades av det svenska, och dennas aktörskap relativt stort utrymme.⁴⁰ Kapitel XX i verket är tillägnat Delawarebuktens historia före det svenska koloniala projektet. I samband med det här beskriver Johnson också de enligt honom två olika typerna av historia som går att skriva om kolonin, det vill säga yttre och inre historia. Den yttre historien utgörs av politisk historia, den inre av ekonomisk och social historia. Enligt Johnson har kolonisternas liv i kolonin också hamnat i skymundan av tidigare historiker, främst på grund av deras bristfälliga källmaterial.⁴¹ Johnson anser sig med andra ord skriva in den vanliga svenska kolonisten i historien. Talande om vem Johnson räknar som historisk aktör, och vem som faller utanför den här kategorin, är narrativet om vem som antagligen först upptäckte Delawarebukten. Johnson antar att någon viking möjligtvis kan ha sett regionen under 1000-talet. Johnson spekulerar också att någon enstaka portugis eller fransman möjligtvis kan ha anlät vid bukten något år före Columbus.⁴² Delawarebuktens historia, och

³⁸ Amandus Johnson, *The Swedish Settlements on the Delaware 1638—1664* I, (Philadelphia: Swedish Colonial Society, 1911), s. vii—viii.

³⁹ Dahlgren & Norman, *The Rise and Fall of New Sweden*, s. 34.

⁴⁰ Johnson, *The Swedish Settlements* I, s. 9—12, 116—117.

⁴¹ Johnson, *The Swedish Settlements* I, s. 164.

⁴² Johnson, *The Swedish Settlements* I, s. 165.

hela Nordamerikas historia i överlag, börjar enligt Johnson med ankomsten av vita européer till kontinenten.

Kolonins tredje guvernör Johan Printz, och tiden för dennas regim tilldelas stort utrymme i volym ett. Det är också i samband med det här kapitlet som det sociala och ekonomiska livet i kolonin diskuteras. Före det här kapitlet diskuteras främst politisk och ekonomisk historia. I kapitlet går det bland annat att läsa hur kolonister reser byggnader, för att kunna försvara vad Johnson kallar för ett ”fredligt samhälle” från ”vildarna”. Emellertid påpekas det också att Printz var instruerad att hålla fredliga kontakter med ursprungsbefolkningarna, samt att undersälja de andra europeiska kolonisterna, för att på så vis monopolisera handeln med ursprungsbefolkningarna. Handel med ursprungsbefolkningarna beskrivs också som bosättnings främsta syfte.⁴³

Förutom underkapitel om relationer till de närvarande engelska och nederländska kolonisterna, så tillägnas ett underkapitel också till relationerna med ursprungsbefolkningarna i området under Printz regim. Kapitlet inleds med konstaterandet att Printz hade instruktioner om att föra sig fredligt gentemot ursprungsbefolkningarna. Printz egen attityd gentemot ursprungsbefolkningarna framställs som ambivalent genom att citera brev i vilka Printz beskriver ursprungsbefolkningarna som fysiskt prominenta och kunniga i överlevnadsfrågor, men också som ociviliserade. Det påpekas också att förhållandet mellan svenskar och ursprungsbefolkningarna inte alltid var fredligt.⁴⁴ I övrigt beskrivs det här förhållandet som beroende på svenskarnas tillgång till handelsvaror för handel med ursprungsbefolkningarna. När handelsvarorna sinade ökade också Printz paranoia, och det här förklaras som orsaken varför Printz bad om hundratals soldater för att utrota ursprungsbefolkningarna i regionen.⁴⁵

Johnson berättar också om hur individer ur ursprungsbefolkningarna besökte pastor Campanius Holm, och påstod att Holm steg för steg lyckades övertyga ursprungsbefolkningarna om kristendomen och deras gud, som enligt Johnson och Campanius Holm var lika överlägsen ursprungsbefolkningarnas gudomligheter som européernas vapen var över ursprungsbefolkningarnas pilar och bågar.⁴⁶ Dylika okritiska recitationer av information från koloniala källor är återkommande i båda volymerna.

⁴³ Johnson, *The Swedish Settlements* I, s. 306—309.

⁴⁴ Johnson, *The Swedish Settlements* I, s. 375.

⁴⁵ Johnson, *The Swedish Settlements* I, s. 375—377.

⁴⁶ Johnson, *The Swedish Settlements* I, s. 379.

Den andra volymen av verket handlar om kolonins sista tid under guvernör Risingh från 1653—1655, samt om tiden under nederländsk administration. Fokus ligger på de ekonomiska, sociala, och diplomatiska realiteterna av livet i kolonin. Vad det kommer till relationerna med ursprungsbefolkningarna konstateras det att Risingh lyckades återställa ett förtroende som delvis sinat under åren före Risinghs ankomst. Det här skedde bland annat genom utbytandet av gåvor. Johnson beskriver också i detalj de gåvor som gavs, bland annat eftersökta mässingskittlar, och vilken mat som åts under sammankomsterna.⁴⁷ Förhållandet med ursprungsbefolkningarna beskrivs i allmänhet som fortsatt goda.⁴⁸

Den nederländska erövringen av Nya Sverige diskuteras också i detalj. De svenska kolonisterna kunde inte motsätta sig de nederländskas materiella och numerära överlägsenhet, och efter en tid av nederländsk plundring av kolonin och belägring av fort Christina, så kapitulerade kolonin den 15.9.1655. Det nya styret medförde enligt Johnson inte större förändringar för den svenska kolonisten.⁴⁹

Nya Sveriges historia enligt Johnson är alltså en historia om handelskompanier och deras ledare, samt andra koloniala administratörer. Likaså är det också en historia om de europeiska kolonisternas upplevelser. Vidare berättas Nya Sveriges historia också ”wie es eigentlich gewesen”, fokus är på vad som hände i kolonin, samt på kolonins historiska kontext. Orsakerna till att Printz samt Risinghs regimer utgör stora delar av verken, kan möjligen beskrivas med att det funnits gott om källmaterial tillgängligt för Johnson producerat av båda de här individerna.

Utöver *The Swedish Settlements*, så har Johnson också producerat verket *Instruction for Johan Printz, Governor of New Sweden: The First Constitution or Supreme Law of the States of Pennsylvania and Delaware*. Verket utkom 1930, och innehåller som titeln anger en översättning av de instruktioner Printz fick av bland annat Per Brahe och Axel Oxenstierna angående hur det koloniala projektet skulle bedrivas, samt Printz korrespondens med de tidigare nämnda individerna, och dokument relaterade till diplomatiska aspekter av kolonins existens i överlag. Vidare innehåller verket också en biografi om Printz. Orsaken för skrivandet av det här verket anges vara att Printz tid var den mest intressanta tiden av kolonins existens, och att en ny översättning av dokumentet, som tidigare översatts i två omgångar under 1700- och 1800-talen,

⁴⁷ Johnson, *The Swedish Settlements* II, s. 563—565.

⁴⁸ Johnson, *The Swedish Settlements* II, s. 569—571.

⁴⁹ Johnson, *The Swedish Settlements* II, s. 605—613.

skulle hjälpa till att göra informationen mera tillgänglig för en större publik.⁵⁰ Det här kan förstås i ljuset av det annalkande 300-års märkesårsfirandet för kolonins grundande.

1937, under pågående förberedelser inför 300-års-jubileet av Nya Sveriges grundande, etableras ett nytt narrativ om Nya Sverige. Narrativet i fråga är det narrativ som framställer Nya Sverige som en misslyckad koloni. Nils Ahnlund – professor i historia vid Stockholms Universitet – beskrev i en presentation, som hölls för det *Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi*, Sverige som en svag och bristfällig kolonisationsator. Vidare beskrevs Nya Sverige också som en straffkoloni.⁵¹ Ahnlunds åsikter väckte negativa reaktioner hos de som fortfarande ville se 1600-talets Sverige som en stark stat. Även om Ahnlund porträtterade Sverige som en svag kolonialmakt, så fanns det också aspekter som ansågs påvisa att Sverige i viss mening också var en god kolonialmakt. Ahnlund beskrev till exempel förhållandet mellan svenskarna och ursprungsbefolkningarna i Delawarebukten som exceptionellt goda. Det här baserades på faktumet att de svenska kolonisterna i mångt och mycket besparades våldsamma konfrontationer med ursprungsbefolkningarna i Delawarebukten. Det svenska aktörskapet framställdes med andra ord som positivt när det kom till samexistens med ursprungsbefolkningarna i Delawarebukten.⁵² Det här narrativet om ett så kallat *speciellt förhållande* mellan svenskar och ursprungsbefolkningar i regionen är närvarande i både äldre och nyare historieskrivning om Nya Sverige. Vad det gäller Nya Sveriges historiografiska läge under tidigt 1900-tal, har Ahnlund uttryckt sig som följer:

Man kan tryggt säga, att knappast någon episod från vår svenska stormaktstid blivit så utförligt skildrad, så belyst i alla tillgängliga enskildheter.⁵³

Med andra ord ansåg historiker under 1900-talets första hälft att Nya Sverige redan varit objekt för ingående historisk forskning under en längre tid. Ahnlund öser också beröm över den tidigare nämnda historikern Amandus Johnson för dennas långa och aktiva arbete med kolonin i fråga.⁵⁴ Många svenskar fick möjligtvis också under 1900-talets första hälft sin första kontakt med

⁵⁰ Amandus Johnson, *Instruction for Johan Printz, Governor of New Sweden: The First Constitution or Supreme Law of the States of Pennsylvania and Delaware* (Philadelphia: The Swedish Colonial Society, 1930), s. v.

⁵¹ Fur, "Colonialism and Swedish History", s. 17.

⁵² Fur, "Colonialism and Swedish History", s. 17–18.

⁵³ Nils Ahnlund, *Nya Sverige: De Historiska Huvuddragen* (Stockholm: Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag, 1938), s. 8–9.

⁵⁴ Ahnlund, *Nya Sverige*, s. 9.

kolonins historia genom historikern Carl Grimbergs textböcker, och Grimberg själv refererar 1924 till den stora mängd forskning som finns tillgänglig om kolonin vid tidpunkten. Grimberg beskriver i sina textböcker också ett speciellt förhållande mellan svenska kolonisatörer och ursprungsfolk, och påstår att den ”svenska civilisationens” framsteg fortfarande är påtagliga hos den nordamerikanska republiken.⁵⁵

Med andra ord kunde det sägas att Nya Sverige historiografiskt fram till den här tiden behandlats som en exceptionell koloni, på grund av påstådd frånvaro av systematiskt våld kolonister och ursprungsbefolkningar emellan, samt på grund av kolonins obeständighet. Det här aspekterna, speciellt vad det gäller våld eller en uppfattad frånvaro av våld, har under 1900-talet varit källor för nationell stolthet.⁵⁶

I ljuset av vad som presenterats hittills i kapitlet framgår det att historieskrivningen fram till det Andra Världskriget behandlat kolonins verksamhet relativt oproblematiskt, och reflekterade nationell stolthet i både Norden och Nordamerika.⁵⁷ En förändring i hur Nya Sverige, och kolonialism i stort, behandlades i historieskrivningen tog plats efter det Andra Världskriget och avkoloniseringsprocesserna runt om världen. Det efterkrigstida Sverige distanserade sig från europeisk expansion och kolonialism, och visade istället stöd för avkoloniseringsprocesser runt om världen. Europeisk kolonialism hade fortfarande en plats i historien, men Sverige var inte en del av de europeiska kolonialmakterna. En slags tystnad, där kolonialism endast framställs som tangentiellt relaterad till Sveriges historia, skrivs och framställs i textböcker under den tidiga efterkrigstiden.⁵⁸

En förändring i situationen kan observeras runt 1980-talet. Under den här tiden betraktas europeisk makt fortfarande som hegemonisk, men ett mera kritiskt perspektiv på europeisk global maktutövning introduceras. Maktutövning analyserades kritiskt, och likaså Sveriges del i den här maktutövningen. Till exempel så introduceras vid den här tiden också idén om nordisk expansion i Lappland som möjlig kolonialism, på grund av jämförelser med samernas och de

⁵⁵ Fur, ”Colonialism and Swedish History”, s. 18.

⁵⁶ Gunlög Fur, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin, ”Intersecting Worlds: New Sweden’s Transatlantic Entanglements”, *Journal of Transnational American Studies* 7:1 (Santa Barbara: California Digital Library, 2016) s. 1.

⁵⁷ Fur, ”Colonialism and Swedish History”, s. 20.

⁵⁸ Fur, ”Colonialism and Swedish History”, s. 21.

nordamerikanska ursprungsbefolkningarnas erfarenheter av kolonialism. Men européerna och deras aktörskap var fortfarande i främsta fokus.⁵⁹

I samband med märkesårsfirandet 1988 utkom Stellan Dahlgrens och Hans Normans *The Rise and Fall of New Sweden: Governor Johan Risingh's Journal 1654—1655 in its Historical Context*. Verket inleds med ett tämligen vedertaget narrativ om geografisk upptäckt, sammanlänkat med en växande europeisk världsekonomi med Spanien, Nederländerna, och England som praktexempel. Immanuel Wallerstein nämns explicit, och dennas världssystemsteori refereras till och beskrivs som något som klart förklarar hur det koloniala centrumet exploaterade den koloniala periferin. I det här systemet placerar Dahlgren och Norman Sverige i marginalerna mellan centrumet och periferin, det som Wallerstein beskrivit som semiperiferin.⁶⁰

Wallerstein utvecklade världssystemsteorin utgående från moderniseringsteorins brister. De avkoloniserade afrikanska staternas utmaningar ledde Wallerstein till en kritik av ett system som starkt poängterade nationalstaten, samt idén att det endast fanns en rätt väg till utveckling. Istället föreställde sig Wallerstein ett system där nationalstaten är en organisatorisk struktur bland andra i ett världsomspännande system. Det centrala för världssystemsteorin är att olika delar av världen spelade olika roller i ett världsomspännande ekonomiskt system. Centrumet omfattar de ekonomiska intressen och stater som kontrollerar produktiva aktiviteter. Centrumet har tillgång till kapital, kan investera, förväntar sig vinst, och kan exploatera periferin. Periferin är centrumets motsats, varken politiskt eller ekonomiskt självständigt, och dess resurser och arbetskraft antingen ägs av eller utnyttjas av centrumet. Periferin, där Dahlgren och Norman placerar 1600-talets Sverige, är ett slags mellanting mellan de tidigare nämnda sfärerna. Semiperiferin är den sfär dit produktion överflyttas när kostnaderna blir för stora i centrumet. Semiperiferin har också tillgång till eget kapital, men befinner sig ändå i ett slags beroendeförhållande till centrumet.⁶¹ Som kommer att framgå, så influerar världssystemsteorin fortfarande historieskrivning om nordisk kolonialism i viss mån.

Dahlgren och Norman är också genomgående väldigt tydliga med varför de finner studerandet av och skrivandet om Risinghs journal relevant. Enligt författarna går det att skapa en

⁵⁹ Fur, "Colonialism and Swedish History", s. 22.

⁶⁰ Dahlgren & Norman, *The Rise and Fall of New Sweden*, s. 1—2.

⁶¹ Bert N. Adams & R. A. Sydie, *Contemporary Sociological Theory* (Thousand Oaks: Sage, 2002), s. 121—122.

uppfattning om hur en ledande svensk ekonom och kommissarie vid Sveriges kommerskollegium under 1600-talet betraktade Delawareregionen och dess invånare. Risinghs journal bidrar inte endast med historisk information om kolonins politiska och administrativa aspekter, utan också med värdefull information om socialt och kulturellt liv i kolonin. Journalen bidrar också med en glimt av hur den sociala klass som Risingh representerade rationaliserade det koloniala projektet i Delawarebukten, i och med att journalen delvis skapades för att övertyga den svenska staten om fördelarna med det koloniala projektet. Men som verkets titel avslöjar, bör källkritiken inte glömmas, eftersom journalen delvis är skapt i syfte att berättiga Risinghs agerande.⁶²

Största delen av verket i fråga kretsar runt klassiska infallsvinklar om Nya Sveriges historia: ekonomisk och diplomatisk historia. Men ett intåg av kritik av eurocentrisk historieskrivning kan ändå anas. Vad det gäller anskaffandet och ägandet av land, så problematiserar Dahlgren och Norman ett redan vedertaget narrativ om att svenskarna dök upp och köpte landet av ursprungsbefolkningarna. En förskjutning från en hegemonisk europeisk tolkning åstadkoms i och med att författarna väljer att diskutera och problematisera konceptet med landägande i fotnoterna. Författarna påpekar att komplikationer kring säljandet och ägandet av land ofta uppstod på grund av att ursprungsbefolkningarnas idéer om köpandet och ägandet av land vitt skiljde sig från européernas idéer. Enligt ursprungsbefolkningarnas världsbilder innehöll köpandet av land endast rättigheter att använda och bruka landet. Det var tillåtet att jaga, fiska, och bosätta sig på marken. Någon permanent rätt till marken som köparens egendom handlade det inte om. Ursprungsbefolkningarna kunde inte föreställa sig att land kunde ägas, på samma sätt som luften som alla andades och vattnet som alla fiskade i inte kunde ägas. Därmed köpte kolonisterna endast rätten att bosätta sig på och bruka marken, rättigheter som ursprungsbefolkningarna också hade till marken. Ursprungsbefolkningarna ansåg sig också ha rätt att bevilja de här samma rättigheterna åt andra kolonister, även om rättigheterna redan beviljats åt en tidigare grupp av kolonister. De här olika perspektiven angående land och rätten till land ledde till dispyter mellan både olika grupper av europeiska kolonister, samt mellan europeiska kolonister och ursprungsbefolkningar.⁶³

⁶² Dahlgren & Norman, *The Rise and Fall of New Sweden*, s. 34.

⁶³ Dahlgren & Norman, *The Rise and Fall of New Sweden*, s. 77.

Dahlgren och Norman problematiserar också det vedertagna narrativet om ett speciellt förhållande mellan ursprungsbefolkningarna och de svenska kolonisterna. Det påpekas att Nya Sveriges historiografi är full av verk som poängterar ett gott förhållande mellan svenska kolonister och ursprungsbefolkningarna. Det lyfts också fram att i jämförelse med de andra europeiska kolonierna så besparades Nya Sverige så kallade ”indiankrig.” Att svenska kolonister och ursprungsbefolkningar levde nära inpå varandra nämns också som ett argument för en bild av ett gott förhållande. Det är enligt författarnas egna ord ”helt sant, att i förhållande till de övriga kolonisterna, så hade svenskarna och ursprungsbefolkningarna ovanligt goda förhållanden.”⁶⁴

Författarna påpekar ändå att det inte finns någon som helst orsak att måla upp en idyllisk bild av det här förhållandet. Stundvis utsattes svenska kolonister för vad som verkade som spontana överfall av ursprungsbefolkningarna, och allt som allt fick sju svenska kolonister betala med sina liv i samband med de här konfrontationerna. I allmänhet försökte emellertid representanter av ursprungsbefolkningarna oftast att kompensera för dylika spontana attacker utförd av enskilda aktörer. Dahlgren och Norman väljer att tolka faktumet att större konflikter inte uppstod, även om mindre våldsamheter tog plats, som ett tecken på att båda parter såg ett fredligare förhållande som fördelaktigt på grund av intresset för ett fungerande handelsförhållande.⁶⁵ Det verkar som om Dahlgren och Norman, endera medvetet eller omedvetet, betraktar förhållandena i Delawarebukten utifrån ett ”rational choice”-teoretiskt perspektiv. Kortfattat utgör det här perspektivet ett antagande om att strategiska val, det vill säga val som åsyftar att åstadkomma ett långsiktigt mål, görs i kontext av de möjligheter och begränsningar det rådande internationella eller politiska läget och omgivningen tillåter.⁶⁶

I frågor gällande handelsförhållandet tillskrivs ursprungsbefolkningarna också aktörskap: det påpekas att det specifikt bör noteras att ursprungsbefolkningarna i sitt handlande med de svenska kolonisterna inte endast uttryckte intresse för handel med svenskarna, utan de arbetade själva aktivt för att etablera vidare handelsförhållanden med de svenska kolonisterna. Exempelvis Lenapefolket bjöd in svenska kolonister att bosätta sig på deras mark och bygga handelsfort.⁶⁷

⁶⁴ Dahlgren & Norman, *The Rise and Fall of New Sweden*, s. 103—104.

⁶⁵ Dahlgren & Norman, *The Rise and Fall of New Sweden*, s. 104.

⁶⁶ Charles L. Glaser, *Rational Theory of International Politics: The Logic of Competition and Cooperation* Princeton University Press (Princeton: Princeton University Press, 2010), pp. 2-3.

⁶⁷ Dahlgren & Norman, *The Rise and Fall of New Sweden*, s. 107.

Författarna påpekar också explicit, att även om ursprungsbefolkningarna i det långa loppet blev undantränga från sina boplatser, och därmed kom att protestera de vitas intrång, så betraktades ankomsten och kontakten med vita européer inledningsvis under 1600-talet som någonting positivt. Som förklaring till de senare problemen för ursprungsbefolkningarna erbjuds europeisk materiell och teknologisk överlägsenhet. Vidare påpekas också att ursprungsbefolkningarna enligt författarna hade svårt att förstå till vilken grad européerna värderade deras varor. Diverse pälsar som de europeiska kolonisterna högt värderade såldes i stora kvantiteter, utan att ursprungsbefolkningarna rättvist kompenserades för pälsarna i form av de lättproducerade dagliga varorna som kolonisterna erbjöd.⁶⁸

Författarna konstaterar emellertid att inte endast ursprungsbefolkningarna utnyttjades i det här ekonomiska systemet. Ursprungsbefolkningarna jagade inte längre endast för deras egna behov, utan också för att tillfredsställa en ständig efterfrågan. När svenskarna, senkomlingar till den nordamerikanska koloniala arenan, anlände till Delawareregionen var det här mönstret redan etablerat, och pälsdjur som bävvar var redan sällsynta i regionen. Med andra ord hade den europeiska ekonomins efterfrågan också förödande effekter på regionens ekosystem.⁶⁹

I stort berättar Dahlgren & Norman en för tiden redan vedertagen historia om Nya Sverige, baserat på källor som redan vid den här tiden länge varit tillgängliga för historiker. Men en förändring i hur historien skrivs har skett. Kolonialismens processer och deras negativa inverkan på ursprungsbefolkningarnas samhällen noteras, och tidigare exceptionalistiska samt eurocentriska narrativ kritiserar. Vad som återstår för den här avhandlingens del är att komplettera historiografin med ett fokus på de förändringar som tagit plats i Nya Sveriges historieskrivning från och med 1990-talet.

⁶⁸ Dahlgren & Norman, *The Rise and Fall of New Sweden*, s. 108.

⁶⁹ Dahlgren & Norman, *The Rise and Fall of New Sweden*, s. 108.

3. Det postkoloniala anländer: 1990—2010

Att det postkoloniala åtminstone influerat Nya Sveriges historieskrivning framkommer redan i det här kapitlets titel. I de två följande huvudkapitlen presenteras substansen hos ett antal artiklar och monografier, som alla tangerar Nya Sveriges historia, och i de fall som en anläggning av postkoloniala perspektiv noteras lyfts de fram och beskrivs. Därmed utgör de följande kapitlen både en analys och en beskrivning av vad som utgör de postkoloniala perspektiven i Nya Sveriges historia. Syftet är att identifiera diskurserna i texterna som antingen postkoloniala eller icke-postkoloniala, och det här utförs genom en framlyftning och beskrivning av perspektiven och begreppen framställda i texterna. Baserat på den information som presenteras, kommer slutsatser senare dras huruvida det postkoloniala utgör det nuvarande paradigmet för Nya Sveriges historieskrivning i en nordisk akademisk kontext.

Att sätta fingret på ett exakt datum, eller år, när de postkoloniala perspektiven etablerades i Nya Sveriges historiografi är omöjligt. Vad som emellertid framgår från det material som använts för att beskriva det postkoloniala tidigare i avhandlingen, samt de tidigare presenterade delarna av Nya Sveriges historiografi, är att det postkoloniala hänger ihop med en större postmodern vändning från och med 1980- och 1990-talen. Därmed är verken analyserade i den här delen av avhandlingen producerade från och med 1990-talet och framåt.

3.1. Tre artiklar från 1991—2010

Max Engman, tidigare professor i allmän historia vid Åbo Akademi, har befattat sig med Nya Sveriges historia och bruket av kolonins historia. I artikeln ”Tug of War over ”Nya Sverige” 1938”, publicerad i tidskriften *Swedish-American Historical Quarterly* 1994, analyserar Engman planerandet, organiserandet och utförandet av festligheterna runt Nya Sveriges märkesår 1938. Som titel avslöjar målar Engman i artikeln upp en bild av festligheterna runt märkesåret 1938 som en dragkamp. Den här dragkampen utspelade sig mellan två nationalstater: Sverige och Finland.⁷⁰

Att en dragkamp skulle ha utspelats mellan de här två staterna i samband med festligheterna 1938 framstår som relativt osannolikt om endast skeenden under själva festligheterna beaktas:

⁷⁰ Engmans artikel utkommer ursprungligen 1991 på svenska i *Historisk Tidskrift* volym 111 under titeln ”Dragkampen om Nya Sverige 1938”, men på grund av SARS-CoV-2-pandemin förblir *Historisk Tidskrift* otillgänglig. Därmed används översättningen.

nordiskt samarbete och känslor av fraternitet poängterades i generösa ordalag av såväl den finska som den svenska delegationen på plats under ceremonierna i Delaware, Pennsylvania, och New Jersey.⁷¹ Enligt Engman var de här positiva uttalandena ändå ett sätt på vilket de två delegationerna som representerade 1600-talets svenska kungadöme försökte försonas. De utgjorde enligt Engman:

Vad folket närvarande i Amerika före kolonisterna skulle ha kallat ”begravandet av stridsyxan” eller ”rökandet av fredspipan”. [---] De trans-oceaniska vitansiktenas hövdingar avslutade vid Shoreham Hotel en tvåårig fejd i det offentliga samt i det privata om vem som hade rätt att fira 300-års jubiléet och hur det skulle firas.⁷²

Festligheterna blev med andra ord en arena, en arena i vilken med varandra antagonistiska uppfattningar av det förflutna spelades ut mot varandra.

För Sveriges del blev festligheterna ett sätt på vilket det svenska kungadömet position som stormakt och kolonialmakt kunde förstärkas igenom. För Finlands var frågor om uppfattat svenskt historiskt medlande i finska ärenden och frågor om svensk överhöghet och finsk underkastelse på tapeten. Den temporala närheten till den utspelade dragkampen i Ålandsfrågan bidrog också till att göra ärendet mera känsligt. Konflikten ansågs med andra ord vara baserad i frågor om kontinuitet: i vilken grad kunde endera Sverige och Finland göra anspråk på historisk kontinuitet från Nya Sveriges uppkomst och fall till 1938, vem hade alltså rätt att representera kungadömet Sverige vid festligheterna? Också svenskamerikaner och finskamerikaner engagerade sig i frågan, och hävdade till en kontinuitet från Nya Sverige och grundandet av de första nordamerikanska kolonierna i syfte att distansera och urskilja sig från de senare anlända kolonisterna och immigranterna. Engman konstaterar att dragkampen kring märkesåret 1938 handlade väldigt lite om sökandet efter någon historisk sanning, istället kretsade dragkampen kring Nya Sverige som symbol. Engman har kallat det här ett prototypexempel av så kallade ”uppfunna traditioner.”⁷³

Försök att skapa historisk kontinuitet mellan Nya Sverige och Förenta staterna var emellertid inget nytt, och det här hade gjorts redan under firandet av märkesåret 1888. Någon svensk representation var ändå inte på plats för de här festligheterna, och Engman antar att det här var på

⁷¹ Max Engman, ”Tug of War over ”Nya Sverige” 1938”, *Swedish-American Historical Quarterly* 45:2 (Chicago: Swedish-American Historical Society, 1994), s. 69.

⁷² Engman, ”Tug of War”, s. 69—70.

⁷³ Engman, ”Tug of War”, s. 69—70.

grund av att emigration till Förenta staterna under 1800-talet sågs som en åderlåtning av nationen. Emigration var alltså något negativt. Under festligheterna påpekades de tidiga kolonisternas hängivenhet till religion och individuell samt politisk frihet, och samma egenskaper framhölls hos de senare immigranterna. På det här viset konstruerades en 250 årig kontinuitet, och de nyare svenskamerikanerna blev de tidiga kolonisternas historiska arvtagare.⁷⁴

Att kolonins etniska sammansättning från början var väldigt mångfaldig har poängterats genomgående i kolonins historiografi, och en märkbar del av de här kolonisterna härstammade från det område som i dag utgör Finland. Därmed inbjöds också finska representanter för att fira märkesåret i Nordamerika. Det här sågs inte med blida ögon på den svenska sidan, som argumenterade att eftersom det var 1600-talets svenska stat som grundade kolonin och sände iväg kolonisterna, så hade endast den svenska staten rätt att representera det förflutna Sverige.⁷⁵

Att endast representanter från Sverige och Finland bjöds in till festligheterna måste igen ses som ett uttryck för samtida politik. Om finska representanter bjöds in på grund av att kolonin hade ett finskt element, borde inte då representanter från Nederländerna, Tyskland, England och Baltikum också bjudits in? Engman finner en förklaring i det spända internationella läget 1938, en tid då revisionistiska stater explicit talade för och genomförde territoriella expansioner. Att bjuda in både svenska och finska representanter till Förenta staterna, i syftet att konstruera historisk kontinuitet, fungerade också som ett ypperligt tillfälle för att påpeka de inblandade nationernas demokratiska statskick, och givetvis också att konstruera en historisk kontinuitet för det här statskicket.⁷⁶

Engman närmar sig alltså märkesårsfirandet 1938 ur ett historiebruksperspektiv. Fokus är delvis på hur märkesårsfirandet används för att symbolisera samtida relationer och politik mellan nationalstater, nationalstater som inte existerade under tiden för Nordamerikas kolonisation, men också hur märkesårsfirandet, och Nya Sverige i allmänhet, används för att skapa historisk kontinuitet mellan svenska kolonister och amerikansk civilisation. Den finska närvaron i kolonin tas också upp, och i artikeln påvisar Engman hur nationalstaten Finland försökte använda faktumet av finsk närvaro i Nya Sverige till fördel för samtida politik 1938. Några definitiva postkoloniala infallsvinklar kan ändå inte identifieras i artikeln.

⁷⁴ Engman, "Tug of War", s. 71—72.

⁷⁵ Engman, "Tug of War", s. 80—81.

⁷⁶ Engman, "Tug of War", s. 102, 109.

Att det postkoloniala inte vid den här tiden utgör ett självklart perspektiv för behandlandet av Nya Sveriges historia kan bekräftas i och med att andra verk som tangerar kolonin inte anlägger regelrätta postkoloniala perspektiv. Till exempel Pauliina Raentos artikel ”Communicating Geopolitics through Postage Stamps: The Case of Finland” anlägger ett historiebruksperspektiv i sin analys av frimärken producerade i samband med kolonins märkesårsfiranden. Fokuset är specifikt på hur kolonins etniska sammansättning representeras genom frimärken, samt hur det här används för att främja samtida transatlantiska politiska och diplomatiska förhållanden.⁷⁷

Nya Sverige tangerades också i Göran Collstes artikel ”... restoring the dignity of the victims’. Is global rectificatory justice feasible” från 2010. Collste påpekar att långtifrån alla nationer i de rikare delarna av världen var kolonialmakter. Sverige nämns som ett nuvarande rikt land som endast hade ett marginellt kolonialprojekt. Collste frågar sig vilka nutida nationer som kan anläggas ansvar för att beriktiga de orättvisor som kolonialismen gett upphov till. Eftersom resultatansvar kräver förflutet handlande, så torde ansvaret endast falla på de regelrätta kolonialmakterna. Men även nationer som inte hade regelrätta kolonier drog ekonomisk nytta av kolonialismen och dess förhållanden. Därmed kan de här nationerna också enligt Collste räknas som en del av den koloniala strukturen.⁷⁸ Utifrån det ovannämnda går det att ana framskridandet av koncept så som kolonial delaktighet, vilket exempelvis utgör fokuset för en antologi publicerad 2009: *Complying With Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*.⁷⁹ Huruvida delaktighetsperspektivet utgör ett postkolonialt perspektiv eller inte kunde vara en fråga för en avhandling i sig. Åtminstone drar det inspiration från postkoloniala teorier, i och med att perspektivet åsyftar en breddning och utökning av hur koloniala maktrelationer kan förstås.

3.2 Gunlög Furs *Colonialism in the Margins*

2006 publiceras Gunlög Furs *Colonialism in the Margins: Cultural Encounters in New Sweden and Lapland*. Verket bygger vidare på den utgångspunkt som Mörner hade introducerat under

⁷⁷ Pauliina Raento, ”Communicating Geopolitics through Postage Stamps: The Case of Finland”, *Geopolitics* 11:4 (Oxfordshire: Routledge, 2006), s. 622—623.

⁷⁸ Göran Collste, ”... restoring the dignity of the victims’. Is global rectificatory justice feasible”, *Ethics & Global Politics* 2:3 (Oxfordshire: Taylor & Francis, 2010), s. 94—95.

⁷⁹ Suvi Keskinen, Salla Tuori, Sara Irni & Diana Mulinari (eds.), *Complying With Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region* (Farnham: Ashgate, 2009).

slutet av 1980-talet, det vill säga en utgångspunkt som betraktar svensk expansion i Nordamerika samt Lappland som kolonialism. Verket är också en utveckling av Furs doktorsavhandling. I det här kapitlet identifieras *Colonialism in the Margins* som ett betydande verk vad det gäller anläggandet av postkoloniala perspektiv i Nya Sveriges historieskrivning. Kapitlet är också uppdelat i två underkapitel, som fokuserar på ett av det mest centrala temat i kolonins historiografi, det vill säga förhållandet mellan kolonister och ursprungsbefolkningar.

Furs utgångspunkt för forskningen och skrivandet var en uppfattad brist av forskning som specifikt undersökte Sverige som en koloniserande makt. Fur påpekar också att Nya Sverige endast betraktats som ett underligt sidofenomen, som aldrig betraktats på samma sätt eller i samma omfattning som svensk expansion i övriga delar av världen. Det här på grund av att vid tidpunkten för Furs forskning så betraktades Sverige inte som en kolonialmakt. Fur menar emellertid att expansionen i Nordamerika och Lappland klart placerar Sverige i en större kontext av europeisk expansion och kolonialism.⁸⁰

Värt att nämna är ändå att Fur inte själv under skrivandet av verket ansåg sig göra regelrätt postkolonial historia, och kallade inte heller sin forskning för postkolonial.⁸¹ Fur påpekar ändå att postkolonial historieskrivning kraftigt etablerats efter skrivandet av hans doktorsavhandling, som verket i fråga baserar sig på. Postkoloniala perspektiv beskrivs som starkt influerande på verkets form, men fokus ligger fortfarande på, och utgår också från, hur svenskar interagerade med ursprungsbefolkningarna. Genom den här forskningen försöker Fur vidare kontextualisera europeisk kolonialism, i syftet att påvisa hur kolonialismens arv fortfarande fungerar i konstruktionen av mentala bilder av ”vi” och ”de”, samt hur det här leder till konfrontationer mellan olika nationer med olika förståelser inom sfärer som politik, ekonomi, och kultur.⁸² Att beteckna verket som postkolonialt fungerar också på grund av verkets vidare funktion, det vill säga ett eftersträvande av förändringar i maktstrukturer i enlighet med Robert J. C. Youngs definition av det postkoloniala projektets syfte.⁸³ Även om Fur inte själv explicit säger sig skriva postkolonial historia, så bidrar den information och det perspektiv Fur lägger fram ändå till ett förändrat perspektiv på Nordisk kolonialism, som inte endas är ett uppifrån ner narrativ på kolonisternas villkor.

⁸⁰ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. xvi.

⁸¹ Gunlög Fur, intervjuad av Lukas Åström, personlig intervju, Hotel Scandic Julia, 24.4.2019.

⁸² Fur, *Colonialism in the Margins*, s. xvi—xvii.

⁸³ Young, ”What is the Postcolonial?”, s. 25.

Att postkolonial kritik och postkoloniala perspektiv starkt influerat Fur kan relativt tidigt identifieras också i andra fall: Fur beaktar sin egen plats för uttalande i och med ett begrundande av hur olika konceptualiseringar av vad ett samhälle är kommer att influera hur forskningen tar form. Ekofeministen och filosofen Carolyn Merchants tankar om samhällen och kulturer som formationer utgjorda av ömsesidiga förhållanden som interagerar dynamiskt, speglas mot äldre förståelser som betraktar samhällen och kulturer som integrerade och idealiserade helhet av seder, värderingar, och trossystem i olika grader delade av människor beroende på omständigheter. Enligt Fur passar den senare förståelsen, som ser samhällen och kulturer som delvis balanserade och harmoniska, dåligt överens med en verklighet full av motstridiga och motsägelsefulla kulturella sammankomster. Likväl kan den senare konceptualiseringen tillskriva vissa kulturer och samhällen tidlöshet och betrakta dem som ahistoriska, ett tillstånd som ofta tillskrivits orala kulturer och ursprungsbefolkningar.⁸⁴

I ljuset av det här begrundar Fur också begreppet postkolonialism, och frågar sig om inte prefixet ”post-” riskerar att fungera på det ovannämnda sättet: kolonialismen tillskrivs en status som historia proper, en determinerande markör för historia. Både prefixen ”pre-” och ”post-” används för att markera och att dra upp historiska skiljelinjer, och det som ofta har ansetts förorsaka övergångar från prefix-historia till historia proper är ankomsten av skrivkunniga kulturer av koloniala folk som började påverka kulturer som ansågs vara oföränderliga och historiskt statiska. Och för att undvika att underställa andra kulturer och historier under Europas, så föreslår Fur ett förhållningssätt som Dipesh Chakrabarty, en förgrundsfigur inom vad som kallats för subaltern studier, förespråkat: världen och dess innehåll bör betraktas som radikalt heterogent.⁸⁵ Postkoloniala perspektiv influerar alltså verket starkt, kvar återstår att presentera hur perspektiven influerar den historia som Fur skriver.

3.2.1 Relationerna till ursprungsbefolkningarna

Likt historieskrivningen före de postkoloniala perspektivens intåg, så ges det så kallade speciella förhållandet mellan de svenska kolonisterna och ursprungsbefolkningarna stort utrymme i *Colonialism in the Margins*. Redan i introduktionen påpekar Fur att ett narrativ om ett speciellt

⁸⁴ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 10.

⁸⁵ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 10—11.

förhållande går att urskilja i ceremonier och historieskrivning om Nya Sverige under tiden 1888—1988. Ahnlunds ambivalenta framställning av Sverige som en svag, men därmed god kolonist, beskrivs som motsägelsefull. Enligt Fur själv var motivationen för forskningen ett behov av att förstå om och varför relationerna mellan svenska kolonister och ursprungsbefolkningar varit goda, och hur minnet av de här relationerna förevigats.⁸⁶

Det här förhållandet var emellertid aldrig givet, och i egenskap av historiskt narrativ bör konceptet eller idén om ett speciellt förhållande också ha en ursprungshistoria. Och om syftet är att förstå det här så kallade speciella förhållandet, så följer det också logiskt att man bör spåra förhållandets ursprung. Det här är också vad Fur gör, genom att ställa frågan när och hur det här förhållandet utvecklades. Vidare ställer Fur också frågan om vad förhållandet samt dess utveckling kan säga om interetniska relationer i Delawarebukten. Fur spårar en del av utvecklingen till de svenska kolonisternas utsatthet, speciellt efter att kolonin erövrats av Nederländerna och senare England. Den mellanhandsposition som de svenska kolonisterna tvingades anamma på grund av de materiella realiteterna i kolonin förde emellertid med sig kontinuerliga vardagliga möten mellan kolonister och Lenape- samt Susquehannafolken. Svenska kolonister blev alltså oersättliga resurser i situationer som krävde medling och översättning mellan europeiska kolonister och ursprungsbefolkningarna i Delawarebukten. Långa perioder av lantlig anpassning hos de svenska kolonisterna i Nordamerika utan kontakt med den europeiska kontinenten förde också med sig bland annat ypperlig överlevnadsförmåga. Det här var ändå inte endast av fördel för de svenska kolonisterna: andra europeiska kolonister kom att betrakta svenskarna som på en lägre nivå av civilisation jämfört med sig själva, på grund av deras närhet till ursprungsbefolkningarna.⁸⁷

Ett fokus på interetniska relationer som dynamiskt påverkar båda parter, samt konstruktionen av de svenska kolonisterna som mellanhänder, bör betraktas som postkolonialt, eftersom det påpekar en slags hybrid identitet. Svenska kolonister och ursprungsbefolkningarnas interaktion förde med sig en förändring av de svenska kolonisternas position i den koloniala hierarkin, och de svenska kolonisterna avsätts i Furs berättelse från den koloniala hierarkins topp. Fur spårar också narrativet om ett speciellt förhållande genom individuella berättelser. De här personliga berättelserna fungerar väl för att ge ledtrådar över hur de på plats i kolonin betraktade sig själva,

⁸⁶ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 1—2.

⁸⁷ Fur, *Colonialism in the margins*, s. 240—243.

samt deras position gentemot det kringliggande samhället. Fur noterar exempelvis en berättelse om en Olle Stille, som det påstods att ursprungsbefolkningarna tyckte exceptionellt mycket om. Senare under 1700-talet fanns det fortfarande en individ kallad Isaac Stille i området, som självidentifierade som tillhörande ursprungsbefolkningarna.⁸⁸ Också här går det att urskilja ett perspektiv som påpekar koloniala identiteters och makthierarkiers fluiditet.

Fur använder sig också av berättelser för att åskådliggöra hur det så kallade speciella förhållandet är en efterhandskonstruktion. Berättelser från individer av generationen som spenderade sin sista tid i engelska Pennsylvania, men som fortfarande hade minnen från deras barndom i Nya Sverige, berättade historier åt Pehr Kalm innehållandes motsägelsefulla erinringar om både svaghet och styrka. Berättelser om hur svenska kolonister var tvungna att bruka jorden beväpnade på grund av rädsla för ursprungsbefolkningarna varvades med berättelser om hur guvernör Johan Printz medvetet orsakade medlemmar av någon av ursprungsbefolkningarna att avlida, genom att ge missvisande instruktioner i hur en kanon fungerar. Fur konstaterar emellertid att det inte finns några faktiska belägg för berättelser av den senare typen under Printz tid som guvernör.⁸⁹

Hur än det må vara med den saken, så konstaterar Fur att de här berättelserna inte pekar på något speciellt gott förhållande mellan svenska kolonister och ursprungsbefolkningar. Och inte är det för den delen heller dylika berättelser som har dominerat den efterkommande historieskrivningen om Nya Sverige. I stället har en berättelse där de svenska kolonisterna och ursprungsbefolkningarna varit vänner och allierade från första början nedärvts under flera efterföljande generationer. Men likt hur Nya Sverige som koloni tvingades till en mellanhandsposition i handeln mellan de övriga europeiska kolonierna och ursprungsbefolkningarna i området, hamnade också de svenska och finska kolonister som lämnade kvar i Nordamerika inledningsvis att anamma en liknande position som kulturella mellanhänder mellan de här grupperna. De agerade utanför ramarna för nederländsk och engelsk kolonialism, och levde i egna isolerade bosättningar, men kom ändå på grund av deras erfarenheter att spela viktiga roller för de europeiska koloniala administrationerna.⁹⁰ Och utgående från de här historiska realiteterna har senare narrativ om förhållandet konstruerats.

⁸⁸ Fur, *Colonialism in the margins*, s. 242—243.

⁸⁹ Fur, *Colonialism in the margins*, s. 266—267.

⁹⁰ Fur, *Colonialism in the margins*, s. 267.

Det är först i och med att kontakten med ursprungsbefolkningarna, och på samma gång deras viktiga position som mellanhänder, förlorades som erfarenheterna och minnena började mytologiseras. Talande är att alla berättelser om en stark vänskap och allians, samt om hur ursprungsbefolkningarna skulle ha agerat på eget bevåg för svenskarnas fördel, kan spåras till 1600-talets slut. Vissa icke-svenska kolonialt samtida berättelser påpekar stundvis ett förhållande mellan svenskar och Susquehannafolket. Men det här betraktades främst som en politisk allians, och det speciella förhållandet svenskarna själva påpekade refererade till deras förhållande med Lenapefolket.⁹¹

Det konstateras alltså att källan för narrativet och myten om ett speciellt förhållande härstammar från europeisk kolonial paranoia, samt svenskt beroende av kontakter med ursprungsbefolkningarna. Goda relationer mellan de svenska kolonisterna och ursprungsbefolkningarna var med andra ord inte ett resultat av svensk kolonial politik eller deras tillvägagångssätt, utan något som följde på ökande gemensamma intressen och ömsesidigt beroende efter den svenska koloniala episoden officiellt tagit slut.⁹² Fur öppnar alltså upp hur de svenska kolonisterna tvingades genomgå en hybridiseringsprocesser för att hantera realiteterna i regionen, samt hur den här processen senare bidragit till romantiserandet av ett speciellt förhållande. Postkoloniala infallsvinklar används alltså för att konstruera ett nytt narrativ om det speciella förhållandet. Postkolonialismens inflytande kan också identifieras i och med att Fur tar sig an att beskriva relationerna till kolonisterna ur ursprungsbefolkningarnas perspektiv, vilket följande kapitel behandlar.

3.2.2 Relationerna ur ursprungsbefolkningarnas perspektiv

Ett förhållande fungerar inte enkelriktat, och kräver insatser från alla de parter som ingår i ett förhållande. Därmed följer det också att ursprungsbefolkningarna hade egna föreställningar och ändamål som projicerades genom förhållandet, samt egna unika upplevelser av förhållandet. Men den som försöker ta sig an ett ursprungsbefolkningsperspektiv stöter på stora utmaningar, främst på grund av bristen av skriftligt källmaterial. Men det här betyder inte att ursprungsbefolkningarna inte skulle ha haft verktyg för lagring av information och erfarenheter.

⁹¹ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 267—268.

⁹² Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 271.

Bland annat användes bälten av så kallat *wampum* för att lagra information. Wampum var bälten som bestod av pärlor i olika färger. Användningen av wampum var också mångsidig. Förutom att lagra information användes materialet också i estetiska syften. Att wampum fungerade som mnemoteknisk apparat innebar också att materialet fyllde narrativa, diplomatiska, och andra kommunikativa syften. Utöver de här funktionerna, så hade wampum också ett transaktionsvärde, och byttes mot bland annat europeiska handelsvaror.⁹³ Men ursprungsbefolkningarnas erfarenheter av, och idéer om, svensk kolonialism förblir extremt svårtillgängliga för vem som än vill försöka ta sig an dem i efterhand. Det går emellertid att finna vissa ledtrådar om det här i kolonial litteratur.⁹⁴

Fur konstaterar att för Lenapefolket så var det deras egen roll i skipandet och upprätthållandet av fred som stod ut som exceptionellt viktigt i deras erinrande av det förflutna. Fur påstår att det finns ett antal källor som beskriver ursprungsbefolkningarna i Delawarebukten med fokus på deras fredliga förhållanden till svenskarna samt engelsmännen, och refererar till en etnohistoriker Duane K. Hale. Hale har skrivit omgående om ursprungsbefolkningarna i Delawarebukten, och har konstaterat att Lenapefolket i högre grad än någon annan av ursprungsbefolkningarna fungerat som medlare och fredsmäklare mellan ursprungsbefolkningar och europeiska kolonister, och senare Förenta staterna. Lenapefolkets äldsten erinrade sig fortfarande på 1800-talet hur deras förfäder och -mödrar hade handlat med svenskarna på östkusten.⁹⁵

Fur antar att ur ett Lenape-perspektiv torde det svenska koloniala projektet inte ha verkat mer än en metaforisk grop i vägen. Det svenska koloniala projektet, och det medföljande förhållandet, var antagligen ett exempel bland andra som Lenapefolket använde och drog lärdomar ur för att forma framtida politik gentemot andra kolonister.⁹⁶ För Lenapefolket var det svenska koloniala projektet med andra ord inte deras största angelägenhet, eller något som skulle ha definierat Lenapefolkets erfarenheter i Delawarebukten efter att de svenska kolonisterna anlände.

⁹³ Jonas M. Nordin, "There and Back Again: A Study of Travelling Material Culture in New and Old Sweden", *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Time Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 218.

⁹⁴ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 271.

⁹⁵ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 273.

⁹⁶ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 274.

Susquehannafolket, som vid tidpunkten för Risinghs anträdande som guvernör 1654 erbjöd de svenska kolonisterna både land samt en allians⁹⁷, såg klara fördelar med ett dylikt förhållande. Det här erbjudandet gjordes som del av en försvarsstrategi, Susquehannafolket hade vid den här tidpunkten mindre vänliga kontakter med de engelska kolonisterna i Maryland till söder om Nya Sverige, samt med Irokesförbundet i norr. Susquehannafolket försökte med andra ord vända den svenska närvaron i Delawarebukten till sin egen fördel.⁹⁸

Fur avslutar sitt verk med att konstatera att även om förhållandena i Delawarebukten aldrig var speciellt vänliga, så var samexistens ändå ett faktum. Och det är det här faktumet av samexistens som gör att Nya Sverige skiljer sig från de andra europeiska kolonierna norr och söder om Nya Sverige. Fur nämner också explicit att det är nödvändigt att ta ursprungsbefolkningarnas erfarenheter och perspektiv i beaktande i berättandet av den här historien. För Lenapefolket utgjorde svenskarna, som en liten och isolerad grupp, antagligen en betydande, men inte den viktigaste delen i Lenapefolkets utformande av strategier gentemot andra europeiska kolonister. Ursprungsbefolkningarna är med andra ord inte endast passiva mottagare av europeisk politisk, materiell, och biologisk kultur, utan ursprungsbefolkningarna själva är aktiva parter i formandet av Delawarebuktens historiska realiteter, och utnyttjar vid behov europeiska kolonister för sina egna ändamål.⁹⁹ Ursprungsbefolkningarnas aktörskap influerade starkt de svenska kolonisternas realiteter i Nordamerika, och ursprungsbefolkningarna använde erfarenheterna och lärdomarna av förhållandet till de svenska kolonisterna för att influera deras aktörskap gentemot andra europeiska kolonister. Det här fokuset på ursprungsbefolkningarnas aktörskap och deras erfarenheter av det svenska koloniala projektet, samt ett påpekande av politiska angelägenheter olika ursprungsbefolkningar emellan, ur deras eget perspektiv, bör betraktas som postkolonialt.

Furs *Colonialism in the Margins* kan med fördel utpekas som något av en vattendelare i Nya Sveriges historiografi, i och med anammandet och applicerandet av postkoloniala perspektiv. Med facit i hand går det med andra ord att skönja postkolonialismens landkänning i Nya Sveriges historieskrivning under 2000-talet. Därmed krävs en analys av historieskrivningen under 2010-talet för att kunna svara på frågan huruvida postkolonialismen numera utgör paradigmet för Nya Sveriges historieskrivning.

⁹⁷ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 124.

⁹⁸ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 274.

⁹⁹ Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 274—276.

4. Det postkoloniala etableras: 2010 och framåt

Ett ökat intresse för svensk och nordisk kolonialism i överlag kan anas under 2010-talet, något som kan bekräftas i och med den redan nämnda inbjudan utlyst av *Historisk Tidskrift* för ett temanummer om svensk kolonialism. Det svenska Linné-universitetet har också skapat ett magisterprogram för koloniala och postkoloniala studier¹⁰⁰, samt ett forskningscentrum för samtidigheter i koloniala och postkoloniala studier. Det sistnämnda utgör också en del av universitetets spjutspetsforskning, och leds av Gunlög Fur.¹⁰¹ Det ter sig alltså relativt självklart att det postkoloniala starkt influerar hur kolonialism studeras i Norden just nu. Men hur är det specifikt med Nya Sveriges historieskrivning? En annan aspekt som också starkt kommer att prägla historieskrivningen om Nya Sverige från och med den här tiden framåt är information som fältet historisk arkeologi bidragit med, och ett fokus på materiell kultur samt dess inverkan och betydelse för såväl kolonister som ursprungsbefolkningar, kolonialt centrum som periferi.

Inledningsvis presenteras i det här kapitlet artiklar ur antologin *Scandinavia Colonialism and the Rise of Modernity: Small Time Agents in a Global Arena*. Antologin tillägnas ett eget underkapitel av den orsaken att verket är uttalat influerat av postkoloniala perspektiv¹⁰². Därmed utgör artiklarna i antologin användbara objekt för jämförelse, i syftet att dra slutsatser om postkolonialismens genomslagskraft och form. I det andra underkapitlet presenteras övriga artiklar som tangerar Nya Sverige under 2010-talet.

4.1 Antologin *Scandinavian Colonialism*

Antologin *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Time Agents in a Global Arena*, editerad av Magdalena Naum och Jonas M. Nordin, är utgiven 2013 och innehåller fem artiklar som i första hand behandlar Nya Sverige. Av de här artiklarna utgör Gunlög Furs artikel ”Colonialism and Swedish History: Unthinkable Connections” en slags historiografisk översikt av större trender i historieskrivningen om Nya Sverige. Eftersom den här artikeln främst

¹⁰⁰ Linnaeus University, *Colonial and Postcolonial Studies, Master Programme*, <<https://lnu.se/en/programme/colonial-and-postcolonial-studies-master-programme/vaxjo-international-autumn/>>, besökt den 7.5.2020.

¹⁰¹ Linnaeus University, *Linnaeus University Centre for Concurrences in Colonial and Postcolonial Studies*, <<https://lnu.se/forskning/sok-forskning/linnaeus-university-centre-for-concurrences-in-colonial-and-postcolonial-studies/>>, besökt den 7.5.2020.

¹⁰² Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Time Agents in a Global Arena*, Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), baksidetext.

behandlar och diskuterar kolonins historiografi istället för kolonin i sig, analyseras inte artikeln i det här kapitlet.

Fredrik Ekengren, Magdalena Naum, och Ulla Isabel Zagal-Mach Wolfe har för samma antologi producerat kapitlet ”Sweden in the Delaware Valley: Everyday Life and Material Culture in New Sweden”. Titeln beskriver väl vad artikeln handlar om: det vardagliga och det materiella. Materiell kultur och dess betydelse för kolonisterna i deras anpassning till, och organiserandet av, nya sociala och materiella landskap samt identiteter får främsta fokus.¹⁰³

I artikeln framkommer teman som är väl etablerade i äldre skrivelser om Nya Sverige: ett nära och speciellt förhållande med ursprungsfolken, frågor om ägandeskap av land, och bristen på mänskliga samt materiella resurser i kolonin. Artikeln bekräftar också delvis Ahnlunds narrativ om att Nya Sverige var en straffkoloni, när den svenska kronans tvångsförflyttningar av så kallade skogsfinnar till Nya Sverige tas upp. Det nämns också att kolonisterna upplevde oro och osäkerhet i och med att deras möjligheter till liv i kolonin i stort berodde på relationerna till de närvarande ursprungsbefolkningarna.

Den svenska kronans syfte var också att skapa ett nytt Sverige vid Delawarebukten. Det här innebar att livet i den svenska kolonin skulle organiseras utefter lutheranism, dess lagar, språk, samt ritualer. Likaså skulle allting i kolonin benämnas på det svenska språket. De här rituella benämningsprocesserna ämnade att skapa bekanta geografier, samt att skapa samhörighetskänslor bland kolonisterna. Delawarebukten skulle i svenskarnas ögon göras till ett civiliserat rum.¹⁰⁴ Ett dylikt fokus på hur verkligheter kan konstrueras genom språkbruk är kännetecknande för ett poststrukturalistiskt och konstruktivistiskt angreppssätt, men räcker inte för att definiera artikeln som postkolonial.

Det övergripande och centrala temat för artikeln i fråga är ändå det materiella. Nya Sverige skulle göras bekant och igenkännligt med hjälpt av det materiella, och nederländska kolonister närvarande i kolonin noterade att svenskarna höll hårt i sina svenska traditioner. Som tidigare nämnt lyfter artikeln upp en hel del av de äldre etablerade narrativen, men väljer att närma sig de här narrativen från andra perspektiv. Hur språket brukas kommer att influera hur saker förstås,

¹⁰³ Fredrik Ekengren, Magdalena Naum & Ulla Isabel Zagal-Mach Wolfe, ”Sweden in the Delaware Valley: Everyday Life and Material Culture in New Sweden”, *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 171.

¹⁰⁴ Ekengren, Naum & Zagal-Mach Wolfe, ”Sweden in the Delaware Valley”, s. 171—174.

och genom att använda nya begrepp kan en annan historia skapas. I artikeln i fråga används begrepp så som kontaktplats och mellanväg för att beskriva de processer som tog plats i kolonin. Det var inte nödvändigtvis ursprungsbefolkningarna som var intresserade av svenskarna, utan svenskarna som graviterade mot ursprungsbefolkningarna. De andrefierade och exotiserade ursprungsbefolkningarna lockade de svenska kolonisterna, och anskaffningen av koloniala föremål fungerade som statusmarkörer hemma i det gamla Sverige. Genom arkeologiska utgrävningar har det också varit möjligt att konstatera att ursprungsbefolkningarna inte endast var passiva mottagare av europeisk kultur. Ursprungsbefolkningarna integrerade europeiska föremål för att användas i deras egen kontext, alternativt använde dem endast som råmaterial för att skapa föremål för eget bruk.¹⁰⁵ Ett dylikt inskrivande av ursprungsbefolkningarna och deras aktörskap i historien bör betraktas som postkolonialt. Insikterna om hur kolonisterna och ursprungsbefolkningarna också dynamiskt interagerade med varandra för att skapa hybrida kulturer är lika så en kännetecknande aspekt av postkolonial historieskrivning.

Antologins följande kapitel, ”Borderland in the Middle: The Delaware Colony on the Atlantic Coast”, är skrivet av Lu Ann De Cunzo, och behandlar också specifikt Nya Sverige. Artikeln fokuserar på hur Nya Sverige kan förstås som en mellanväg eller ett gränsland. Postkoloniala gränslandsteorier har fokuserat på så kallade ”tredje rum”, rum där konstant dialog och översättning av språk och vanor medför att kulturella symboler inte är statiska eller enhetliga. Fokus är också på hur mening skapas genom relationer till spatialitet, temporalitet, aktör och objekt. Insikter som ett dylikt teoretiserande bidragit till att skapa, är exempelvis att mindre inflytelserika aktörer och koloniserade subjekt i verkligheten stort influerade imperiers historia.¹⁰⁶ De Cuzos själv är antropolog vid University of Delaware, och av amerikanskt ursprung. Därmed kommer inte hennes artikel att analyseras ingående, eftersom hon faller utanför avhandlingens avgränsning, även om artikeln handlar om Nya Sverige.

I samma antologi finns också Jonas M. Nordins ”There and Back Again: A Study of Travelling Material Culture in New and Old Sweden”. Kapitlets syfte är att begrunda hur koloniala praktiker i Nya Sverige och Sverige under 1600-talet var bestridda och förhandlade genom materiell kultur. För att åstadkomma det här har Nordin studerat hur föremål band

¹⁰⁵ Ekengren, Naum & Zagal-Mach Wolfe, ”Sweden in the Delaware Valley”, s. 175—183.

¹⁰⁶ Lu Ann De Cunzo, ”Borderland in the Middle: The Delaware Colony on the Atlantic Coast”, *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 189—191.

samman och förändrade både Nordamerika och Europa, i det här fallet mera specifikt Delaware och Sverige. Till skillnad från tidigare kolonialhistoria använder sig Nordin av en utgångspunkt utifrån vilken kulturer i det förflutna, och samtiden, inte betraktas som essentiellt separerade och antagonistiska.¹⁰⁷

Enligt Nordin är det kontakt mellan olika människor och grupper som skapar identiteter. Kontakt fungerade också omformande vad det gäller identiteter. Med andra ord betydde och betyder kontakt förändring. Koloniala kontakter och praktiker medförde ändå en nödvändighet att projicera styrka och förhandla, i syfte att utöva dominans från kolonisternas håll. Kolonisterna i Nya Sverige hade som bevisat ändå endast begränsad makt de kunde utöva gentemot ursprungsbefolkningarna, men de anlände till Delawarebukten med samma förutfattade meningar om överlägsenhet och dominans som andra europeiska kolonister. Men det svenska koloniala projektet innefattade fler aktörer än endast kolonister och ursprungsbefolkningar, vissa aktörer befann sig mellan de här grupperna.¹⁰⁸ Nordin målar upp en koloni i vilken konstanta förändringsprocesser var fortgående, där det inte fanns endast ett subjekt – objekt-förhållande vad det gäller aktörskap och transmission av material och annan kultur. Det här upplägget innebär också att ursprungsbefolkningar inte bara skrivs in i historien som aktiva aktörer, utan istället jämföras de med de andra grupperingar som var närvarande i kolonin.

I likhet med de andra kapitlen ur samma antologi redan diskuterade ovanför, tar Nordin också sin utgångspunkt i det materiella. Enligt Nordin har utbytet av materiella ting mellan kolonister och ursprungsbefolkningar tidigare främst betraktats som en process, vars existens endast berodde på de ömsesidiga ekonomiska och materiella fördelarna utbytet bidrog med för de involverade grupperna. Något antagande att utbytet skulle ha medfört förändrade identiteter och världsbilder fanns inte. I verkligheten användes ändå föremål producerade av ursprungsbefolkningarna, föremål som inte var avsedda för konsumtion, för att konstruera bilder av det icke-europeiska Andra och det kosmopolitiska Jaget i samband med att föremålen överförts till Europa.¹⁰⁹

Till exempel guvernör Printz uttryckte sig stundvis aggressivt gentemot ursprungsbefolkningarna. Men även om Printz uttryckte en vilja att utrota

¹⁰⁷ Nordin, "There and Back Again", s. 210.

¹⁰⁸ Nordin, "There and Back Again", s. 211.

¹⁰⁹ Nordin, "There and Back Again", s. 211—212.

ursprungsbefolkningarna i Delawarebukten för kolonisternas uppfattade fördel, så har arkeologiska utgrävningar av Printz residens i Nya Sverige, det så kallade Printzhof, funnit en stor mängd föremål producerade av ursprungsbefolkningarna. Dyliga fynd tyder på en omfattande kontakt och ett omfattande materiellt och kulturellt utbyte med ursprungsbefolkningarna. Det här stämmer överens med den tidigare presenterade utgångspunkten, att de kulturella enheterna närvarande i Nya Sverige inte befann sig i ett antagonistiskt förhållande enligt den för den västerländska universalismen definierande grundtanken.¹¹⁰

Ursprungsbefolkningarna i Delawarebukten använde inte bara föremål importerade från Europa, utan approprierade samt återanvände också dem för egna syften. Exempelvis glas tillverkat i Europa omformades för bruk i egna redskap. Svenskt koppar har också återfunnits vid utgrävningar av ursprungsbefolkningars bosättningar. Svenska mässingskittlar omformades, liksom glasföremålen, för ursprungsbefolkningarnas egna ändamål. Enligt Nordin är det här ett tydligt exempel på hybridisering. Ursprungsbefolkningarnas behov influerade också kolonisterna. I Nederländerna började man till exempel tillverka pipor specifikt för ursprungsbefolkningarna och deras preferenser. Med andra ord så är ursprungsbefolkningarna inte passiva mottagare av kolonisternas materiella kultur, utan de återanvänder och approprierar dem efter sina egna behov och för deras egen kontext. Likaså influerar deras behov också kolonisterna och deras aktörskap. Nordin tolkar de arkeologiska fynden vid Printzhof som att kulturer inte endast möttes, utan också minglade med varandra. Det skedde alltså ett utbyte mellan kulturerna, som medförde permanenta skapelser av hybrida kulturer.¹¹¹ Den här utförliga analysen och beskrivningen av hur hybriditetsprocessen går till är ett praktexempel på hur postkoloniala perspektiv appliceras i skrivandet av kolonins historia.

För antologin i fråga har Fredrik Ekengren också producerat kapitlet ”Materialities on the Move: Identity and Material Culture Among the Forest Finns in Seventeenth-Century Sweden and America”. Förutom ett uttalat fokus på det materiella, fokuserar artikeln alltså också på en specifik etnisk grupp i kolonin, det vill säga de så kallade skogsfinnarna. Enligt Ekengren har forskning om skandinavisk kolonialism i mångt och mycket producerat essentiella bilder av folk och kulturer, och det här är också fallet med skogsfinnarna. Återkommande teman när

¹¹⁰ Nordin, ”There and Back Again”, s. 215.

¹¹¹ Nordin, ”There and Back Again”, s. 216—217.

skogsfinnarna behandlats i historieskrivningen har varit deras ursprung från de östra delarna av området som i dag utgör Finland, det finska språket, deras husbyggningstekniker, och framförallt svedjebruket. Speciellt svedjebruket användes som tecken på att skogsfinnarna skilde sig från de övriga svenska kolonisterna. Ekengren frågar sig med andra ord om också skogsfinnarna andrefierades av de svenska kolonisterna.¹¹²

Benämningen ”svensk” användes ofta som en kollektiv benämning, som betecknade alla som härstammade från det svenska kungadömet, svensk som finsk i det här fallet. Men skogsfinnarna utgör enligt Ekengrens en egen etnisk grupp, en grupp som redan andrefierats hemma i det gamla Sverige. Mellan 1580—1650 flyttade upp till 12 000 skogsfinnar från östra Finland till Dalarna, Västmanland, och Värmland. Med sig förde skogsfinnarna det tidigare nämnda svedjebruket. Även om skogsfinnarnas bosättningar i de ovannämnda regionerna inledningsvis främjade den svenska statsmaktens expansion, så kom dock svedjebruket med tiden att betraktas som någonting negativt. Under 1630- och 1640-talen började svenska bönder att protestera det svedjebruk som skogsfinnarna bedrev. Likaså krävde den tilltagande koppar och järnindustrin i Sverige stora mängder träd för att bedriva industrin. Således infördes under tiden lagar som förbjöd skogsfinnarna att bedriva svedjebruk. Enligt Ekengren tog de här konflikterna plats på samma gång som uttrycket ”finne” kom att få en nedsättande konnotation som betecknade bland annat oroliga bråkmakare. Men även om svedjebruket betraktades som någonting negativt, så betraktades delar av skogsfinnarnas materiella kultur så som rökugnar och rökbastun ändå mera positivt. Den här materiella kulturen tillskrevs inte samma konnotationer som svedjebruket.¹¹³

I och med att det svenska koloniala projektet inte lyckades med att locka individer att bosätta sig i den Nya Världen, inleddes processer för att tvångsflytta individer. Skogsfinnar som brutit mot de så kallade skogslagarna erbjöds lindrigare straff om de gick med på att resa till Nya Sverige. I Nya Sverige behandlades skogsfinnarna också hårdhänt, men tilläts utföra sitt svedjebruk. Baserat på skrivet och arkeologiskt material drar Ekengren ändå slutsatsen att skogsfinnarna inte var en isolerad eller oföränderlig etnisk grupp i Nya Sverige. Bilden av skogsfinnarna som en stereotyp och Annan etnisk grupp är istället baserad på svensk 1600-

¹¹² Fredrik Ekengren, ”Materialities on the Move: Identity and Material Culture Among the Forest Finns in Seventeenth-Century Sweden and America”, *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Time Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 147—149, 154—155.

¹¹³ Ekengren, ”Materialities on the Move”, s. 149, 154—157.

talslitteratur. Förändringar i skogsfinnarnas kultur tog plats, exempelvis så verkar det karakteristiska svedjebruket ha övergetts relativt tidigt. Ekengren påpekar att det inte skulle varit förvånande om en tvångsflyttad grupp som skogsfinnarna skulle ha sökt att poängtera och konservera deras identitet i den Nya Världen. Men till exempel de för skogsfinnarna i Sverige väldigt typiska rökugnarna har inte återfunnits av arkeologer som studerat Nya Sverige, detsamma gäller också för rökbastun. Med tanke på den kulturella förändring skogsfinnarna genomgick i Sverige under 1600-talet, finner Ekengren det sannolikt att en liknande sammansmältning också tog plats i Nya Sverige. Det här tolkas som att skogsfinnarna befann sig i en verklighet någonstans mellan skillnad och hybriditet. Skogsfinnarna betraktades som annorlunda, men med tiden blandades materiell kultur och traditioner för att göra de här skillnaderna mindre påtagliga.¹¹⁴

Ekengren anlägger alltså ett postkolonialt perspektiv i och med att skogsfinnarnas kultur och förändringar i kulturen betraktas och förstås genom koncept som andrefiering och hybriditet. Men till skillnad från många andra historiker som skrivit Nya Sveriges historia i samtiden, är inte huvudfokuset på andrefiering och hybriditet mellan svenska kolonister och ursprungsbefolkningar. Istället undersöker Ekengren relationen mellan två uppfattade olika grupper av svenska kolonister.

4.2 Åtta artiklar från 2011—2016

Mårten Snickares artikel ”The King's Tomahawk: On the Display of the Other in Seventeenth-Century Sweden, and After” publiceras 2011 i *Journal of Art History*. Redan ordvalet i artikelns titel ger orsak för ett antagande om att artikeln behandlar svensk kolonialism och Nya Sverige ur ett postkolonialt perspektiv. Kortfattat sagt utgör artikeln en analys av hur koloniala artefakter förevisats i utställningar i Sverige, och vad som kan utläsas ur de här olika utställningarna, genom en fallstudie av hur en specifik tomahawk förevisats på olika museum genom tiderna i Sverige.

Inledningsvis begrundar Snickare tomahawkens utformning, och konstaterar att föremålet inte var ämnat för praktiskt bruk på grund av sin utformning. Därmed drar Snickare slutsatsen att föremålet antagligen var av ceremoniell karaktär. Det påpekas att en tomahawk kunde fungera

¹¹⁴ Ekengren, ”Materialities on the Move”, s. 156, 160—161.

som en symbol för krig, på samma sätt som en pipa kunde symbolisera fred. Det här förblir emellertid inte föremålets enda möjliga användningsområde. Utformningen kan också ha varit rent estetisk i sitt syfte. En ytterligare möjlighet är också att föremålet var producerat i syfte att fungera som en souvenir för europeiska kolonister.¹¹⁵ Ursprungsbefolkningarna förblev med andra ord inte endast passiva mottagare för europeisk kultur, utan producerade själva föremål för att säljas åt européerna. Ett dylikt påpekande av ursprungsbefolkningarnas aktörskap, och deras utnyttjande av förhållandet kolonist – ursprungsbefolkning för att skapa ekonomisk vinst, kan betraktas som postkolonialt.

Snickare påpekar också att tomahawkens ursprung med högsta sannolikhet är Nya Sverige. Johan Printz stora intresse för ursprungsbefolkningarnas materiella kultur påpekas, och det antas vara via Printz som tomahawken transporterats till Sverige. Likaså antas det vara via Printz som Carl Gustav Wrangel fick tag i flera av de artefakter som senare letade sina vägar till Skokloster Slott.¹¹⁶

Snickare begrundar, som så många andra som tagit sig an Nya Sveriges historia, kolonins historiografi, och positionerar Sverige gentemot andra kolonialmakter som Spanien, Frankrike och England. I jämförelse med de här kolonialmakterna konstaterar Snickare att Sverige, möjligtvis helt av orsak, inte alltid betraktats som kolonialmakt. Rationaliteten för det koloniala projektet följer också äldre vedertagna narrativ: Sverige behövde en koloni för att förstärka sin position som stormakt, samt behövde tillskott till statskassan. Det koloniala projektet skulle alltså föra Sverige från semiperiferin till centrumet.¹¹⁷

Att definiera Snickares artikel som postkolonial är också möjligt på grund av den orsaken att Snickare explicit nämner att artikeln är skrivet ur ett postkolonialt perspektiv. I en beskrivning av hur Lindeström beskrev ursprungsbefolkningarna i sitt verk *Resa till Nya Sverige*, konstaterar Snickare också att Lindeström aktivt konstruerar den Andra. Den avgudadyrkande bruna indianen kontrasterades gentemot den gudsfruktande vita kolonisten. Den här konstruktionen hängde ihop med den vidare konstruktionen av Europa som ett koncept och mental identitet under 1600-talet. Genom att konstruera den Andra konstruerar man också sig själv. Europa, centrumet, skapade sin identitet i jämförelse med kolonierna, periferin. Därmed kan också

¹¹⁵ Märten Snickare, "The King's Tomahawk: On the Display of the Other in Seventeenth-Century Sweden, and After", *Journal of Art History* 80:2 (Oxfordshire: Routledge, 2011), s. 124.

¹¹⁶ Snickare, "The King's Tomahawk", s. 124.

¹¹⁷ Snickare, "The King's Tomahawk", s. 125—126.

förevisningen av tomahawken tolkas enligt det här mönstret: genom förevisningen av tomahawken tillsammans med andra exotiska föremål från andra kontinenter utfördes också en mental organisering och systematisering av världen. Individer i det koloniala centrumet ansåg att det var deras uppgift och rätt att organisera världen, samt att förevisa den Andra. Snickare tolkar det här som en metonymi för ett försök att ta kontroll över och organisera världen.¹¹⁸ Artikeln fortsätter med vidare analys av hur tomahawken förevisats, men för den här avhandlingens syfte är det inte av relevans att behandla artikeln ytterligare, eftersom den konstaterats vara av postkolonial natur, och exempel på det postkoloniala perspektivet i artikeln har presenterats.

Under samma år som Snickares artikel publiceras utkommer också Visa Immonens ”Farming and Brass Kettles as Forms of Colonial Encounter: New Sweden from an Archaeological Perspective” i tidskriften *Scandinavian Studies*. Artikeln inleds med en kort historia om Nya Sverige, där Jonsons *The Swedish Settlements* lyfts fram som det mest grundliga verket om kolonins historia. Förhållandet mellan kolonister och ursprungsbefolkningar beskrivs också som ett centralt tema av stort intresse för de historiker som skrivit kolonins historia. I det här sammanhanget lyfts också Gunlög Furs *Colonialism in the Margins* fram som ett betydelsefullt verk inspirerat av postkoloniala perspektiv, som reviderat det äldre narrativet om ett speciellt förhållande.¹¹⁹ Immonen bygger alltså vidare på verk som i sin tur inspirerats av postkoloniala perspektiv.

Som titeln avslöjar tar sig Immonen an Nya Sverige ur ett arkeologiskt perspektiv, en infallsvinkel som i relation till det tidigare analyserade materialet måste betraktas som nytt vid tidpunkten för artikelns publicering 2011. Artikeln fortsätter med att redogöra för de arkitektona och arkeologiska lämningar fortfarande tillgängliga för forskare. Förutom några religiösa byggnader resta under 1600-talets slut, det vill säga efter den svenska koloniala periodens slut, så existerar endast ett fåtal byggnader i form av stock- och stenhus från 1600-talet. Enligt Immonen existerar det med andra ord ringa material av det här slaget relaterat till kolonin.¹²⁰ Vad det gäller arkeologiskt material påpekas det att arkeologiska fynd relaterade till Nya Sverige gjorts under en relativt lång tid, men att de förblir utspridda och oorganiserade. Först under 1970-talet

¹¹⁸ Snickare, ”The King’s Tomahawk”, s. 126—127.

¹¹⁹ Visa Immonen, ”Farming and Brass Kettles as Forms of Colonial Encounter: New Sweden from an Archaeological Perspective”, *Scandinavian Studies* 83:3 (Champaign: University of Illinois Press, 2011), s. 365—367.

¹²⁰ Immonen, ”Farming and Brass Kettles”, s. 367—369.

börjades professionella utgrävningar av kolonin att utföras. Senare agrikulturella och industriella processer i området som på 1600-talet utgjorde kolonin har emellertid medfört att försvåra lokaliseringen av kolonins arkeologiska material.¹²¹

Immonen tar också upp hur kolonins etniska sammansättnings poängterats: de svedjebrukande så kallade skogsfinnarna och deras materiella bidrag till kolonin, samt deras kultur och påstådda negativa inställning gentemot centraliserad makt, tas upp. Med hjälp av Furs *Colonialism in the Margins* berättar Immonen hur de här aspekterna medförde att skogsfinnarna delvis betraktades på samma andrefierade sätt som ursprungsbefolkningarna.¹²² Ekengrens artikel ”Materialities on the Move”, från den redan presenterade antologin *Colonialism in the Margins*, återspeglar till viss del Immonens slutsatser om skogsfinnarna och deras andrefiering.

En annan aspekt som Immonen också lyfter fram, är att jämförelser av ursprungsbefolkningar i Nordamerika med samer i Lappland i frågor om ekonomi och jordbruk inte är fullständigt giltiga, på grund av att Lenapefolket i Delawarebukten också brukade jord, till skillnad från samerna vars mönster för uppehälle baserades på jagande och samlande. Men enligt Immonen kan studier av mässingskittlar påvisa likheter mellan de här grupperna. Både i Lappland och i Nordamerika kom introduktionen av mässingskittlar att medföra en förändring hos ursprungsbefolkningarna: i båda fallen ersattes gruppernas eget material stegvis med kopparföremålen, men kopparföremålen omformades också enligt ursprungsbefolkningarnas behov.¹²³

Slutsatserna som Immonen drar är att för koloniala administratörer framstod kolonister som befattade sig med svedjebruk som kulturella Andra. Det här underminerar enligt Immonen etnicitetskonceptet, som så ofta applicerats i skrivandet av kolonins historia. Kunde möjligtvis aspekter som social klass vara viktigare än etnicitet? Och om kopparföremål blivit ytterst vanliga bland ursprungsbefolkningarna, varför betraktades de fortfarande som europeiska föremål? Finns det alltså någon relevans för att prata om stabila och oföränderliga etniciteter i samband med att studera Nya Sverige arkeologiskt?¹²⁴ Immonen använder inte explicit begrepp som hybriditet, men fokuset på materiella kulturers påverkande och förändrande krafter, samt användningen av koncept som andrefiering och insikter från verk som *Colonialism in the Margins*, medför att artikeln bör beaktas som en del av den postkoloniala skolan. Artikeln kan också karaktäriseras

¹²¹ Immonen, ”Farming and Brass Kettles”, s. 371—372.

¹²² Immonen, ”Farming and Brass Kettles”, s. 373.

¹²³ Immonen, ”Farming and Brass Kettles”, s. 375, 380.

¹²⁴ Immonen, ”Farming and Brass Kettles”, s. 381—382.

som inflytelserik, i och med att det är det tidigaste identifierade verket som explicit betraktar kolonin ur ett arkeologiskt perspektiv.

Jonas M. Nordins artikel ”Embodied colonialism: the cultural meaning of silver in a Swedish colonial context in the 17th century” publiceras 2012 i tidskriften *Post-Medieval Archaeology*. Här framstår också arkeologins inflytande klart. Nordin noterar att historisk arkeologi bidragit med att bredda studier av den tidigmoderna tiden, samt har hjälpt till att introducera globala och postkoloniala perspektiv i studier om den här tiden. Även om tilltagande globalisering och postkoloniala perspektiv breddat perspektiven inom humaniora i allmänhet, så hade Norden vid den här tiden inte utförligt studerats ur ett globalt perspektiv. Det konstateras att metodologisk nationalism dominerat hur Norden historiskt hanterats, och att arkeologiska fynd och materiell kultur främst ansetts vara representationer av lokala vardagliga realiteter utan större inflytande från globala trender.¹²⁵

I artikeln diskuteras också motiveringarna för tidigmodern kolonialism, och exploatering av naturresurser och människor nämns som en av de främsta motiveringarna. Merkantilismens betydelse för tidigmodern kolonialism påpekas också, och här framställs Johan Risingh som en central aktör i en svensk kontext.¹²⁶ Det påpekas emellertid att kolonialismen inte kunde fungera utan ett kulturellt och juridiskt ramverk. Endast ekonomisk ideologi var inte tillräckligt för att berättiga den här exploateringen av människa och natur. Filosofer som John Locke utpekas som centrala i konstruerandet av ramverk för berättigandet av exploatering. Historieböcker, dagböcker, och andra reseböcker utgjorde också en genre av narrativ som åsyftade ett skapande av den Andra.¹²⁷ Postkoloniala perspektiv är alltså närvarande i hur Nordin väljer att betrakta tidigmodern kolonialism och dess berättigande.

Vad det gäller själva kolonin Nya Sverige, så används kolonin främst i ett jämförande syfte i relation till koloniseringen av Lappland. Med andra ord följer artikeln mönster etablerade av Mörner på 1980-talet, som senare också vidareutvecklats av författare som Gunlög Fur. Paralleller mellan imperialistisk ekonomisk, social, kulturell, religiös, och juridisk politik i Nya Sverige och Lappland uppmålas. Nordin konstaterar ändå att det fanns skillnader: i Lappland kunde den svenska kronan utöva makt i större grad, medan de svenska kolonisterna i Nya

¹²⁵ Jonas M. Nordin, ”Embodied colonialism: the cultural meaning of silver in a Swedish colonial context in the 17th century”, *Post-Medieval Archaeology* 46:1 (Oxfordshire: Taylor and Francis, 2012), s. 144—146.

¹²⁶ Nordin, ”Embodied colonialism”, s. 159.

¹²⁷ Nordin, ”Embodied colonialism”, s. 150.

Sverige tvingades anpassa sig till regionens realiteter. I överlag diskuteras inte heller relationerna till ursprungsbefolkningarna i Nya Sverige desto vidare, bortsett från att handelsförhållanden gällande pälsar diskuteras.¹²⁸ Däremot påpekas det hur nordamerikanska ursprungsbefolkningar framställdes under Karl X Gustavs kröningsceremoni. Ceremonin involverade ett iscensättande av ”världens folk”, i vilken Karl Gustav spelade persisk officer, medan de nordamerikanska ursprungsbefolkningarna och morerna fick anta rollen som de Andra.¹²⁹ Här kan också ett postkolonialt angreppssätt anas, i och med hur Nordin beskriver ursprungsbefolkningarnas betydelse för ceremonin. I ljuset av det här kategoriseras artikeln som tillhörandes den postkoloniala skolan.

Adam Hjorthéns ”The past is a present: On the rhetoric of monuments and United States universalism” utgör ett kapitel i antologin *Making Cultural History: New perspectives on Western Heritage* från 2013. I kapitlet jämför Hjorthén retoriken och historiebruket angående två olika monument: ett monument i Pennsylvania rest i samband med firandet av Nya Sveriges märkesår 1938, samt den mycket välkända Frihetsgudinnan utanför New York.

Likt vad Engman påpekade 1995, så tolkar Hjorthén syftet för märkesårsfirandet som ett förstärkande av vänskapsbanden mellan två demokratier, under en tid då autokratiska regimer var på framfart runt om Europa. Vidare finansierades monumentet också av den svenska allmänheten genom insamlingar, vilket medförde att monumentet kom att symbolisera det svenska folkets förhållande med Förenta staterna.¹³⁰ Monumentets övriga symbolik analyseras också, och slutsatsen dras att monumentets symboliska avbildningar poängterade betydelsen av monumentets plats. Monumentet är rest vid en plats kallad ”The Rocks”, det ställe där den första expeditionen till Nya Sverige antas ha anlänt. Avbildningarna representerar historiska detaljer relaterade till kolonin: ett skepp korsar havet från Sverige till dagens Delaware, svenskar förhandlar om land med ursprungsbefolkningarna, svenskar etablerar goda förhållanden med ursprungsbefolkningarna, svenskar bosätter och odlar landet, och svenska bosättare önskar

¹²⁸ Nordin, ”Embodied colonialism”, s. 143 & 150.

¹²⁹ Nordin, ”Embodied colonialism”, s. 147—148.

¹³⁰ Adam Hjorthén, ”The past is a present: On the rhetoric of monuments and United States universalism”, *Making Cultural History: New perspectives on Western Heritage*, Anna Källén (ed.) (Lund: Nordic Academic Press, 2013), s. 53—54.

William Penn¹³¹ välkommen till Amerika. Narrativet framställt på monumentet avslutas med ett konstaterande om att svenskarna förde med sig civilisationen till Delawarebukten.¹³²

Hjorthén beskriver monumentet som en korsad historia. Monumentet kan inte sägas representera Sverige, Förenta staterna, eller Delaware. Det representerar allt det här, och mera. Monumentet har ändå fortsatt att representera och symbolisera relationer mellan Förenta staterna och Sverige, i och med att delegationer besökt monumentet i samband med märkesårsfiranden. Monumentet främsta syfte beskrivs som ett markerande av en historisk lokalitet, genom narrativet blickar det bakåt och konstruerar en historia ”wie es eigentlich gewesen.”¹³³

Artikeln i fråga utgör en upplysande semiotisk undersökning av historiska representationer, och deras relationer till retoriska framställningar av det förflutna. Artikeln faller också inom en skola som kallats för korsad historia, *histoire croisée*, som dragit inspiration från det postkoloniala fältet i och med fältets fokus på delade och korsade historier över etniska gränser.¹³⁴ I jämförelse med hur postkoloniala perspektiv hittills uttryckts i historieskrivning som tangerat Nya Sverige, så skiljer sig artikeln i fråga något, i och med att fokus inte exempelvis ligger på andrefierandet av ursprungsbefolkningarna. Men artikeln bör i vilket fall som helst räknas som åtminstone inspirerad av postkoloniala perspektiv, i och med positionen inom fältet korsad historia.

I antologin *Archaeologies of Mobility and Movement* från 2013 går Visa Immonens kapitel ”Intercontinental Flows of Desire: Brass Kettles in Lapland and in the Colony of New Sweden” att finna. Inledningsvis diskuterar Immonen hur kolonialismen bidrog till att skapa särskilda och ibland förvånande nätverk av kontakter mellan områden, ting, och människor. Grunden för de här nätverken finns enligt Immonen i materiella ting och materiell kultur, samt deras mobilitet över regioner och kontinenter. För Immonen är begärskonceptet av central vikt, och det används för att höja förståelsen av hur kolonialism fungerar som en kraft för att skapa nya levnadssätt och kontakter.¹³⁵

¹³¹ William Penn anlände till Nordamerika 1682, och betraktas som staten Pennsylvanias grundare.

¹³² Hjorthén, ”The past is a present”, s. 54.

¹³³ Hjorthén, ”The past is a present”, s. 54—55.

¹³⁴ Michael Werner & Bénédicte Zimmermann, ”Beyond Comparison: 'Histoire Croisée' and the Challenge of Reflexivity”, *History and Theory: Studies in the Philosophy of History* 45:1 (Oxford: Wiley-Blackwell, 2006), s. 32.

¹³⁵ Visa Immonen, ”Intercontinental Flows of Desire: Brass Kettles in Lapland and in the Colony of New Sweden”, *Archaeologies of Mobility and Movement*, M.C. Beaudry & T.G. Parno (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 17.

Immonen tangerar också Nya Sveriges historiografi kort. Det påpekas igen hur Gunlög Furs verk *Colonialism in the Margins* bryter med tidigare traditioner av historieskrivning om kolonin, som betraktat förhållandet mellan svenska kolonister och ursprungsbefolkningar som ett tecken på svenskarnas civiliserade tillstånd. Istället framhävs det att kolonisterna inte hade andra möjligheter för överlevnad, än att lita på ursprungsbefolkningarnas välvilja och deras intresse för att bedriva handel med svenskarna. I Immonens ögon framstår begärs- och kolonialismkoncepten som det indirekta huvudtemat i Furs *Colonialism in the Margins*.¹³⁶

Som framgår ur artikelns titel, så fokuserar Immonen på mässingskittlar. Kritik mot hur jämförelser mellan ursprungsbefolkningarnas keramik-kittlar och importerade kittlar har innehållit teknologisk determinism lyfts fram. Genom att endast fokusera på kittlarnas användnings- och nyttoområden förbises de sätt på vilka kittlarna approprierades av ursprungsbefolkningarna, och hur meningen som tillskrevs dem förändrades. Förändringen i kittlarnas användning hos ursprungsbefolkningarna förklaras med kopparmaterialets roll i deras sociala nätverk. Före européernas permanenta anländande till den nordamerikanska kontinenten var koppar ett sällsynt material, och har återfunnits främst i samband med gravfynd. När ursprungsbefolkningarna inledningsvis kom i kontakt med mässingskittlar så verkar de främst ha använt materialet i syfte att omforma det för eget bruk, för att tjäna egna religiösa och praktiska syften. I gravfynd från 1600-talet, en tid av ökande kontakt mellan ursprungsbefolkningarna och de europeiska kolonisterna, har emellertid hela mässingskittlar hittats. Det här tyder enligt Immonen på att kopparmaterialet givits en betydelse som valuta. Ursprungsbefolkningarna egna värderingar projicerades alltså på europeiska importvaror, och likaså assimilerades europeiska kolonister in i ursprungsbefolkningarnas sociala nätverk, eftersom de utgjorde källorna för materialet. I och med att mässingskittlarna sakta men säkert blev vardagliga föremål hos ursprungsbefolkningarna utökades deras sociala användningsområde också, och inkorporerades i mönster av könad arbetsuppdelning. Vid giftermål kunde en Lenapekvinna exempelvis få en kittel i gåva, i syfte att användas vid matlagning. Vid hennes död kunde hon begravas med den. På det här sättet beskriver Immonen hur koloniala begärnätverk blivit integrerade delar av ursprungsbefolkningarnas vardagsliv, och också integrerats i deras religiösa ritualer.¹³⁷

¹³⁶ Immonen, "Intercontinental Flows of Desire", s. 17—18.

¹³⁷ Immonen, "Intercontinental Flows of Desire", s. 22—23.

Immonen frångår ett teknologiskt deterministiskt och eurocentriskt sätt att skriva materiell historia på, i och med att orsakerna för ursprungsbefolkningarnas användning av europeiska mässingskittlar inte förklaras med materialets överlägsenhet och därmed större nytta. I stället ligger fokus hos hur ursprungsbefolkningarna möjligtvis själva uppfattade kittlarnas användningsområden och sociala samt praktiska betydelse. Platsen för, om inte uttalande, så åtminstone förståelse, förskjuts från endast ett europeiskt perspektiv. Likaså poängteras igen hybrida förändringsprocesser. Därmed måste artikeln betraktas som en del av den postkoloniala skolan.

Jonas M. Nordin artikel ”The Centre of the World: The material Construction of Eurocentric Domination and Hybridity in a Scandinavian 17th-century context” utkommer 2013 i *Journal of Material Culture*, och fokuserar på hur den nya världens materiella kultur inkorporerades av och minglade med den äldre världen, för att skapa grunderna för det som senare kommit att kallas för moderniteten.¹³⁸ Redan det här, samt artikelns titel, ger orsaker att anta att artikeln kan räknas som en del av den postkoloniala skolan.

Enligt Nordin så kan ett arkeologiskt perspektiv bidra med kunskap om hur den så kallade modernitetens framväxt var en korsad hybridprocess. Materialet koppar används igen som utgångspunkt, och uppmärksamhet fästs vid hur Lenapefolket fick tag i materialet från kolonister, och använde det i sin egen materiella kultur. Det samma materialet letade sig i vissa fall tillbaka till kontinenten när kolonisterna förhandlade till sig föremål producerade av ursprungsbefolkningarna. Materiell kultur, liksom människor, cirkulerade på det här viset fram och tillbaka längs med de norra delarna av Amerikas östkust. Vissa föremål fördes också till Sverige, och det är baserat på Lenapeföremål som fördes till Skokloster slott som Nordin skriver sin artikel.¹³⁹

För individer som strävade efter att konstruera sin egen plats i den tidigmoderna världens centrum krävdes som tidigare noterat en konstruktion av den Andra att definiera sig själv och sin egen plats i världen gentemot. De som ansåg sig leva i ett utrymme fyllt av historia behövde en tidlös Annan som spegelbild. Men den här processen var omöjlig utan ett inkorporerande av periferin och Nya Världen i centrumet och den gamla världen. Det är med andra ord frågan om

¹³⁸ Jonas M. Nordin, ”The Centre of the World: The Material Construction of Eurocentric Domination and Hybridity in a Scandinavian 17th-Century Context”, *Journal of Material Culture* 18:2 (Thousand Oaks: Sage, 2013:), s. 189.

¹³⁹ Nordin, ”The Centre of the World”, s. 201.

en dynamisk process framför en enkelriktad sådan. Material från periferin fördes till Sverige, och medförde på samma gång en förändring av Sverige. Den här hybrida processen har enligt Nordin inte uppmärksammats av tidigare forskning.¹⁴⁰

Att det europeiska förhållningssättet förnekade alla idéer om att ursprungsbefolkningar också hade ett förflutet och var historiska aktörer, även fast de europeiska kolonisterna på den nordamerikanska kontinenten bebodde och delade ursprungsbefolkningarnas historiska landskap, och till viss mån delade ursprungsbefolkningarnas materiella kultur, går att uppfatta i hur ursprungsbefolkningarnas materiella kulturs historiska anknytning förnekades och ignorerades när föremålen infördes i europeiska samlares marknader endast som handelsvaror.¹⁴¹

Människor och deras materiella kultur inkorporerades alltså snabbt av européer i deras fantasier, i syfte att fungera som redskap för konstruktionen av en eurocentrisk världsbild. De transformerades till subalternas subjekt. Men underordningen ledde i det här fallet också till en hybridiseringsprocess. Nordin konstaterar alltså att tidigmodern globalisering inte endast handlade om centrumets exploatering av den koloniala periferin och dess människor, periferin påverkade också centrumet.¹⁴² I ljuset av det här kan artikeln definitivt kategoriseras som tillhörandes den postkoloniala skolan, dels på grund av hur andrefiering och subalternitet påpekas, men likaså också på grund av beskrivningen hur periferin bidrog till hybridisering i det koloniala centrumet.

Adam Hjorthéns bidrag ”“Here Is the Beginning of Pennsylvania”: A Settler Commemoration and Entangled Histories of Foundational Sites” publiceras i *Journal of Transnational American Studies* 2016. I likhet med Hjorthéns tidigare artikel från 2013, så ligger fokuset på en analys av historiska platsers symbolik. Artikeln inleds med en berättelse om hur Pennsylvanias guvernör George H. Earle III under ett officiellt statsbesök besökte Bottnaryd, den ort där Nya Sveriges tredje guvernör Johan Printz föddes och är begraven. Vid Printz grav placerade Earle en blomkrans, och påpekade att här ligger Pennsylvanias begynnelse. Hjorthén betraktar det här uttalandet som exceptionellt, i och med att staten Pennsylvanias begynnelse oftast

¹⁴⁰ Nordin, ”The Centre of the World”, s. 202.

¹⁴¹ Nordin, ”The Centre of the World”, s. 203.

¹⁴² Nordin, ”The Centre of the World”, s. 204

sammankopplas med ankomsten av William Penn till kolonin 1682. Ingen har varken före eller efter det här beskrivit Bottnaryd som platsen för Pennsylvanias begynnelse.¹⁴³

Som framstår placeras Nya Sverige i artikeln i ett sammanhang som handlar om Sverige som en källa för amerikansk civilisation. Earles statsbesök i Sverige 1937 hängde också ihop med det kommande årets märkesårsfirande för kolonin. Orsaken för märkesårets firande förklaras med den vikt som tillskrivits bosättarkolonisters minnen som en del av myten om Förenta staternas grundande. Bosättarmyterna gav emellertid under 1900-talet vika för myter baserade runt immigration och upplevelserna av den processen. Plymouth Rock vithet utbyttes med andra ord mot Ellis Island vithet. De här olika myternas förståelse av plats beskrivs ändå som sinsemellan inkompatibla. För att förstå vit bosättning av Nordamerika, som innebar permanent överföring av människor från Europa till Nordamerika, det vill säga en process som involverade flera olika gränsöverskridande aspekter, så väljer Hjorthén igen att använda sig av korsad historia perspektivet. Det här görs också för att motarbeta metodologisk nationalism, som beskrivs som paradigmiskt i förhållande till undersökandet av märkesårsfiranden i allmänhet.¹⁴⁴ I samband med analysen av Hjorthéns tidigare artikel ”The Past is a Present: on the Rhetoric of Monuments and United States Universalism” konstaterades det att korsad historia perspektivet drar inspiration från den postkoloniala skolan. Men för att med säkerhet kunna identifiera artikeln som postkolonial krävs en kort beskrivning av vad som presenteras i artikeln.

De historiska orsakerna för firandet av märkesåret beskrivs som de uppfattade goda relationerna med ursprungsbefolkningarna. Det här förhållandet hade också under planeringen av firandet beskrivits som källan för Pennsylvansk civilisation. Märkesårsfirandet i den här formen tolkas som ett firande av bosättningskolonialism, som berättigade fortsatt exkludering av ursprungsbefolkningarna i Nordamerika. Märkesårsfirandet var ett hävdande och påpekande av Förenta staternas vita arv. Men utöver det här tävlade också märkesårsfirandet med tidigare märkesårsfiranden av bosättningskolonialism i New England och Rhode Island 1936. Sverige sågs som en liberal välfärdsstat, därmed rimmade framhävandet av Sverige som källa för regionens civilisation väl med det demokratiska partiets ”New Deal” politik. Vid tillfället var

¹⁴³ Adam Hjorthén, ”“Here Is the Beginning of Pennsylvania”: A Settler Commemoration and Entangled Histories of Foundational Sites”, *Journal of Transnational American Studies* 7:1 (Santa Barbara: California Digital Library, 2016), s. 1.

¹⁴⁴ Hjorthén, ”“Here Is the Beginning of Pennsylvania””, s. 2—3.

såväl Delaware som Pennsylvania styrda av det demokratiska partiet.¹⁴⁵ I märkesårsfirandet konvergerade alltså idéer om amerikansk historisk identitet med samtida amerikansk partipolitik.

Andra aspekter som framfördes i argument för firandet var bland annat religiös tolerans, fredlig politik, rättvis handel, samt respekt för minoriteter. I och med att Nya Sverige högst beboddes av några hundra kolonister, betraktar Hjorthén beskrivandet av ursprungsbefolkningarna som minoriteter som högst tvivelaktigt. Med tanke på att Sveriges deltagande i det Trettioåriga Kriget också låg som en av orsakerna för grundandet av kolonin, framstår beskrivningen av Sverige som fredligt och religiöst tolerant också som tvivelaktigt. De här narrativen har ändå genomsyrat senare historieskrivning om kolonin. Tvisten om kolonins finska faktor ges också utrymme, och förklaras med en vilja att framhäva betydelsen av stadsdelen Tinicum i dagens Philadelphia. Tinicum var främst bosatt av finskspråkiga kolonister, men framhäningen av orten ses främst som ett försök att berättiga Pennsylvanias anspråk på källa för amerikansk civilisation.¹⁴⁶ Avslutningsvis konstateras det att bosättningshistorier i Förenta staterna må vara nationella mytologier, men de tillhör egentligen inte endast nationen och är inte endast ett nationellt ansvar.¹⁴⁷

Den här nermonteringen av metodologisk nationalism och amerikansk universalism i undersökningen av märkesårsfirandet, samt multipliceringen av röster och förståelser enligt korsad historia perspektivet, bidrar med att öppna förståelsen över vem som har makt konstruera skapelsemyter och varför det görs. Hjorthéns artikel kan således igen karaktäriseras som en del av den postkoloniala skolan.

Gunlög Fur, Magdalena Naum, och Jonas M. Nordin har tillsammans skrivit artikeln ”Intersecting Worlds: New Sweden’s Transatlantic Entanglements”, som utkom 2016 i *Journal of Transnational American Studies*. Som framgår är artikeln författad av centrala personer vad det gäller Nya Sveriges historieskrivning i en vetenskaplig och nordisk kontext under 2000-talet. Artikeln knyter också samman flera av de teman som utgjort de huvudsakliga ingångarna för Nya Sveriges historieskrivning under 2000-talet. I artikelns introduktion påpekas det att trender inom Nya Sveriges historieskrivning konstruerat kolonin som exceptionell i och med den uppfattade bristen av våld och förutfattade meningar som karaktäriserade det övriga europeiska

¹⁴⁵ Hjorthén, ”“Here Is the Beginning of Pennsylvania””, s. 3—5.

¹⁴⁶ Hjorthén, ”“Here Is the Beginning of Pennsylvania””, s. 5—10.

¹⁴⁷ Hjorthén, ”“Here Is the Beginning of Pennsylvania””, s. 14.

intrånget på den nordamerikanska kontinenten. Därmed blev Nya Sverige en källa för nationell stolthet, något som återopats i och med att kolonin av efterkommande generationer svenskar fortfarande beskrivits som ”vår” koloni. Herman Lindqvists verk från 2015, *Våra kolonier—de vi hade och de som aldrig blev av*, lyfts fram som exempel på det här.¹⁴⁸ Andra exempel på den här typen av återopande av nationella länkar till kolonin, oavsett hur anakronistiska, är bland annat K-G Olins *Våra Första Amerikafarare* från 1988 samt Alf Åbergs *Folket i Nya Sverige – Vår Koloni vid Delawarefloden 1638—1655* från 1987. Andra efterhandstolkningar och efterhandsanvändningar av narrativet om ett speciellt förhållande ges också utrymme. Till exempel etnologen Albin Widéns alternativa historia, där en nordamerikansk kontinent främst koloniserad av svenskar skulle ha medfört en mycket bättre situation för alla ursprungsbefolkningar på kontinenten lyfts också fram. Enligt Widén skulle ett anammande av främst svensk typ av civilisation också ha förhindrat Förenta staternas deltagande i den transatlantiska slavhandeln, och därmed också förhindrat det Amerikanska Inbördeskriget, samt de medföljande spänningarna mellan olika etniciteter i Förenta staterna.¹⁴⁹ Således mobiliseras det speciella förhållandet för att placera de tidiga svenska kolonisterna i gott ljus, och författarnas antagande är att det har gjorts i syftet att konstruera en plats i Nordamerika för de senare svenska emigranterna, genom att smida kedjor mellan tidigare svensk bosättning av kolonin, senare migration, och samtiden.¹⁵⁰

Förutom ett historiebruksperspektiv, så tar sig författarna också an Nya Sverige och dess historieskrivning genom de redan etablerade postkoloniala perspektiv som anlagts i författarnas tidigare verk om ämnet. Det konstateras att kolonisterna såg på ursprungsbefolkningarna med etnografiska ögon. Ursprungsbefolkningarna framstod för kolonisterna som en representation av det ultimata Andra. Hybriditet påpekas också, i och med konstateranden om att vardagliga interaktioner mellan kolonister och ursprungsbefolkningar resulterade i ömsesidigt lånande och adapterande av exempelvis materiell kultur. Kolonisternas och ursprungsbefolkningarnas förhållanden utgjorde alltså mera än reduktiva observationer och produktioner av varandra som den Andra, även om de här hybrida identiteterna inte helt uttraderade upplevda skillnader i kultur och grader av civilisation mellan de båda parterna.¹⁵¹

¹⁴⁸ Fur, Naum & Nordin, ”Intersecting Worlds”, s. 2.

¹⁴⁹ Fur, Naum & Nordin, ”Intersecting Worlds”, s. 15.

¹⁵⁰ Fur, Naum & Nordin, ”Intersecting Worlds”, s. 17—18.

¹⁵¹ Fur, Naum & Nordin, ”Intersecting Worlds”, s. 4.

Materiell kultur utgör enligt författarna, föga förvånande eftersom både Magdalena Naum och Jonas M. Nordin är experter inom fältet historisk arkeologi¹⁵², en ypperlig ingång genom vilken den här hybriditeten kan beskrivas. Känslor av avsmak och överlägsenhet gentemot ursprungsbefolkningarna höll inte kolonisterna ifrån att både samla på och appropriera deras materiella kultur. Såväl praktiska som ceremoniella föremål approprierades. Ett ceremoniellt exempel som nämns i artikeln är guvernör Johan Printzs wampum-dräkt, vars användning antas ha kunnat ge Printz fördelar i diplomatiska förhandlingar med ursprungsbefolkningarna.¹⁵³ Ett vid det här laget redan bekant material och föremål vad det gäller kolonins nyare historieskrivning dyker också upp, det vill säga mässingskittlar. Det förklaras hur ursprungsbefolkningarna förhandlade till sig kopparföremål producerade i Sverige, modifierade dem för bruk i egna föremål, som sedan såldes eller donerades åt svenskarna, och således fann sin väg tillbaka till Sverige. Undersökningen av hur materialet färdades över mänskliga och geografiska gränser hjälper enligt författarna till med att utöka förståelsen kring vilken roll fysiska ting spelade i sammankomsten av kontinenter, kulturer, värderingar, och arbete.¹⁵⁴

I ljuset av vad som diskuterats angående artikeln i fråga, så framstår artikeln som en syntes av flera tidigare ingångar i den akademiska nordiska historieskrivningen av Nya Sverige. Historiebruk i form av det speciella förhållandet vävs samman med hur andrefiering och hybriditet kan förstås genom en analys av materiella ting, och resultatet blir precis det som titeln anger: en transatlantisk historia där kontinenter, aktörer och identiteter konvergerar. Artikeln bör därmed betraktas som definitivt postkolonial.

4.2.1 De nyaste rönen

De två nyaste artiklar som identifierats, och som tangerar Nya Sverige, behandlar båda individer som levde i det som var Nya Sverige efter att kolonin erövrats av Nederländerna och senare England. Den ena artikeln fokuserar, likt många artiklar skrivna under 2010-talet, på materiella

¹⁵² *Magdalena Ewa Naum*, Aarhus Universitet, forskarprofil, <[https://pure.au.dk/portal/en/persons/magdalena-ew-naum\(bacad9f9-621f-46be-aafb-d288dd256266\).html](https://pure.au.dk/portal/en/persons/magdalena-ew-naum(bacad9f9-621f-46be-aafb-d288dd256266).html)>, besökt den 13.5.2020; *Nordin, Jonas M.*, Uppsala Universitet, forskarprofil, <<http://uu.diva-portal.org/smash/person.jsf?pid=authority-person%3A20715&dswid=5331>>, besökt den 13.5.2020.

¹⁵³ Fur, Naum & Nordin, "Intersecting Worlds", s. 8—9.

¹⁵⁴ Fur, Naum & Nordin, "Intersecting Worlds", s. 11—13.

ting. Den andra artikeln fokuserar på hur ursprungsbefolkningarna konceptualiserats och beskrivits av två individer som befann sig i Pennsylvania under 1700-talet.

Andreas Manhag och Hanna Wittroc har tillsammans producerat artikeln ”In search of New Sweden: Discovering the ‘American curiosities’ of Samuel Hesselius”. Artikeln i fråga publiceras 2019 i tidskriften *Journal of the History of Collections*. Artikeln ingår i den tradition som varit väldigt inflytande under 2010-talet, det vill säga den som utforskar Sveriges koloniala förflutna genom materiell historia. Genom undersökning av såväl arkivkällor som samlingar vid Lunds universitet spårar författarna Samuel Hesselius föremålssamlingar innehållandes material överfört till Sverige från Nya Sverige, en föremålssamling som länge betraktats som försvunnen. Författarna begrundar tidigt relativt deras egen position i relation till artikelns ämne. Författarna konstaterar att de är långt ifrån experter på ursprungsbefolkningsärenden, och att de inte har emotionella anknytningar till Nya Sverige. Enligt författarna ger det här dem en god utgångspunkt för forskningen, eftersom den är fri från förutfattade meningar.¹⁵⁵ Det här kunde möjligtvis tolkas som att författarna begrundar deras plats för uttalande.

Vad författarna utför i artikeln kan beskrivas som en materiell biografi av ursprungsbefolkningsmaterial. Slutsatsen som författarna kommer till går emot tidigare antaganden angående Hesselius föremålssamling. En av orsakerna till att Hesselius samling ansågs vara försvunnen, var att föremål antogs vara av Lenape- eller Susquehannaursprung. Artikelns författare opererade också inledningsvis utefter samma antaganden. Vid närmare undersökning framgick det emellertid att tre av föremålen var av arkeologisk karaktär, och de resterande från övriga delar av Nordamerika utanför den svenska kolonin.¹⁵⁶

Med andra ord handlar artikeln endast indirekt om Nya Sverige, i egenskap av att Hesselius befann sig i de områden som tidigare utgjort Nya Sverige. Hesselius vistelse i Pennsylvania placeras emellertid till 1700-talet, det vill säga långt efter att kolonin slutade vara svensk. Författarna diskuterar ändå kort trender vad det gäller berättandet av Nya Sveriges historia, eftersom trenderna bidragit till antagandet om att Hesselius föremål var av Lenape- eller Susquehannaursprung. Författarna noterar att det speciella förhållandet utgjort en central del i narrativen kring Nya Sverige. Mytologiseringen och idealiseringen av förhållandet, utfört av

¹⁵⁵ Andreas Manhag & Hanna Wittroc, ”In search of New Sweden Discovering the ‘American curiosities’ of Samuel Hesselius”, *Journal of the History of Collections* 31:2 (Oxford: Oxford University Press, 2019), s. 242—243.

¹⁵⁶ Manhag & Wittroc, ”In search of New Sweden”, s. 242, 253.

både historiker i skrift såväl som under minnesceremonier, har styrt efterkommande forskargenerationer i deras antaganden om föremålsens natur.¹⁵⁷

Författarnas påstående att de tagit sig an ämnet utan förutfattade meningar, samt att de senare erkände att de antog att föremålen skulle vara producerade av vissa specifika ursprungsbefolkningsgrupper bör betraktas som egendomligt. Någon definitiv orsak att kategorisera artikeln som postkolonial kan undertecknad inte finna, även om ett slags begründande av plats för uttalande gjordes. Det här kan möjligtvis förklaras med att författarna inte tagit del av den vetenskapliga diskurs som i övrigt råder kring skrivandet av Nya Sveriges historia under 2010-talet.

Den andra artikeln från 2019 är Gunlög Furs ”Different ways of seeing ‘savagery’: Two Nordic travellers in 18th-century North America”. Artikeln i fråga är publicerad 2019 i tidskriften *History of the Human Sciences*, och handlar om två olika vetenskapare, Andreas Hesselius och Pehr Kalm, och den information de producerat under sina resor i det som tidigare var Nya Sverige under 1700-talets första hälft. I artikeln jämför Fur Hesselius och Kalm, och hur de här individerna observerade Nordamerika. Fokus ligger på ett begründande av beskrivningarnas och observationernas epistemologiska och sociologiska skillnader, samt hur de producerar olika typer av vetenskap. Enligt Fur påvisar Hesselius observationer spår av historisk kontextualisering och medvetenhet. Kalm å andra sidan tog ett steg tillbaka, och producerade främst ahistoriserade etnologiska klassificeringar utan narrativ.¹⁵⁸

Historieskrivning om europeisk kolonial expansion har till stor del tagit formen av reseberättelser, dagböcker, och vetenskapliga traktat. I den här typen av material är det också det visuella och ”objektiva” betraktandet som värderades. Tidigmodern europeisk akademisk vetenskap satte fokus på visuell information, och skapade därmed en slags distans mellan det observerade och den observerande. Det här förhållandet blev sedan grundläggande för modern kunskapsproduktion och anspråk på objektiva sanningar. Fokuset på det visuella stöder med andra ord ett hierarkiskt förhållande mellan subjektet som observerar och det observerade objektet. I egodokument registrerade kolonister deras observationer av världar som de dömde vara mindre värda och sämre än deras egen värld. På det här viset hjälpte kolonisters

¹⁵⁷ Manhag & Wittroc, ”In search of New Sweden”, s. 239, 253.

¹⁵⁸ Gunlög Fur, ”Different ways of seeing ‘savagery’: Two Nordic travellers in 18th-century North America”, *History of the Human Sciences* 32:2 (Thousand Oaks: Sage, 2019), s. 43.

egodokument till att skapa uppfattningar om ett upplyst europeiskt centrum och en förvildad kolonial periferi.¹⁵⁹

Fur målar också upp en historisk kontext för både Hesselius och Kalms resor, och den här historiska kontexten utgår från vad europeisk bosättning av Nordamerika medförde för ursprungsbefolkningarna. Till exempel Lenapefolket, som visade viss stolthet över att vara den första nationen att visa gästvänlighet gentemot europeiska kolonister, fann sig snart undanträngda från sina historiska landskap. Erik Björk, en tidig pastor vid den svenska församlingen i Nordamerika, noterade redan 1691 att ursprungsbefolkningarna nästan hade försvunnit. Lenapefolket drog sig inåt landet, men fortsatte att influera kolonial politik och bidrog till både konfrontationer och förhandlingar med europeiska kolonister en tid framöver.¹⁶⁰

Utrymme ges i artikeln också utrymme åt hur både Hesselius och Kalm skrev om ursprungsbefolkningarna. Det konstateras att båda individerna hade, utgående från berättelser producerade av individer som Peter Lindeström, nedärvt bilder av ursprungsbefolkningarna som vildar utanför alla former av civilisation.¹⁶¹ Enligt Fur noterade Hesselius ändå ursprungsbefolkningarnas närvaro vid tidpunkter och ställen där de annars i stort utelämnats i andra berättelser. Hesselius beskrivningar och berättelser påstås också härstamma från direkta kontakter med ursprungsbefolkningarna. När Hesselius skrev om individer tillhörande ursprungsbefolkningarna användes till exempel deras namn, och när Hesselius medvetet gjorde generaliseringar påpekade han också att det här inte utgjorde anspråk på absolutitet eller universalitet. Kalm å andra sidan saknade förstahandserfarenheter av kontakter med ursprungsbefolkningarna vid tiden för berättelsernas skrivande. Kalm använde inte individers namn, gjorde inte skillnad mellan ursprungsbefolkningarnas nationer, och beskrev oftast statistiska ytliga aspekter av dem. Ett exempel som Fur lyfter fram, som talar för skillnaderna mellan Hesselius och Kalms sätt att berätta, är på vilka sätt ursprungsbefolkningarnas alkoholbruk beskrevs av Hesselius. Många resenärer i Nordamerika hade påpekat alkoholens destruktiva inverkan på ursprungsbefolkningssamhällen, och deras uppfattade svårigheter i att handskas med alkohol var något som i européers ögon gjorde dem till vildar. Genom sina förstahandsupplevelser med ursprungsbefolkningarna kunde Hesselius contextualisera deras

¹⁵⁹ Fur, "Different ways of seeing 'savagery'", s. 44—45.

¹⁶⁰ Fur, "Different ways of seeing 'savagery'" s. 47—48.

¹⁶¹ Fur, "Different ways of seeing 'savagery'" s. 52.

alkoholbruk, och berättade att vid en ursprungsfolksbegravning 1722 frågade en kolonist hur deras klart berusade kvinnor kunde dricka vid tider av stor sorg. Kvinnorna frågade istället kolonisten hur de skulle ha möjligheten att gråta om de inte var berusade.¹⁶²

Slutsatserna som dras är att både Hesselius och Kalms berättelser samt kunskapande bidrog till en större för tiden rådande europeisk trend som resulterade i en konstruktion av ursprungsbefolkningar som ociviliserade vildar utan historia.¹⁶³ Fur uppmärksammar med andra ord hur Hesselius och Kalms berättelser bidrog till andrefierandet av amerikanska ursprungsbefolkningar i intellektuella kretsar i Europa. Det här, och faktumet att Fur i den mån det är möjligt lyfter fram ursprungsbefolkningarnas erfarenheter samt delvis kontextualiserar tiden för Hesselius och Kalms närvaro i Nordamerika utifrån ursprungsbefolkningarnas perspektiv, kräver att artikeln kategoriseras som postkolonial.

¹⁶² Fur, "Different ways of seeing 'savagery'", s. 54—56.

¹⁶³ Fur, "Different ways of seeing 'savagery'", s. 58.

5. Sammanfattande diskussion

Som framgår i avhandlingens föregående kapitel, så har postkoloniala perspektiv intagit en paradigmatisks position i skrivandet av Nya Sveriges historia i en akademisk nordisk kontext. Den postkoloniala skolan skiljer sig också klart från tidigare sätt att skriva kolonins historia på, vilket ger stöd åt användningen av paradigmbegreppet och konceptet. Det ter sig väldigt osannolikt att någon i dag skulle ge sig in för att skriva Nya Sveriges historia på det sätt som exempelvis Amandus Johnson gjorde. Ett varningens finger bör emellertid höjas vid det här laget: källmaterialet som avhandlingen baserar sig på är relativt begränsat. Därmed bör det undvikas att dra allt för långtgående slutsatser av det. Men ett antal mönster har ändå gått att urskilja under arbetets gång, och det här kapitlet kommer att sammanfatta de här mönstren.

I och med historievetenskapens globala karaktär, så torde ett antagande om att anläggandet av postkoloniala perspektiv också sker i övriga Norden inte vara osannolikt. Och det här antagandet är riktigt vad det gäller den andra, större, nordiska kolonialmakten Danmark-Norge. I Danmark har skrivningen av nationens kolonialhistoria delvis följt liknande mönster som historieskrivningen och diskussionerna kring kolonialhistoria i övriga Norden. Till exempel så kan en föreställning om Danmark som en god kolonialmakt fortfarande anas.¹⁶⁴ I det nyaste översiktsverket om dansk kolonialism ägnas ett helt kapitel åt att berätta om det postkolonialas inflytande på dansk kolonialhistorieskrivning. Grundtankarna hos dansk postkolonial historieskrivning har varit att det koloniala centrumets etnologer varit allt annat än objektiva när de studerat den koloniala periferins ursprungsbefolkningar. Ofta har texter av den här karaktären skapats specifikt i syfte att berättiga kolonialism.¹⁶⁵ Andra frågor har kretsats kring kolonial skam eller stolthet, beskrivandet av ursprungsbefolkningarnas aktörer som antingen terrorister eller frihetskämpar, huruvida kolonialhistoria ska berättas som upptäcktsresande á la Columbus gentemot våldsam spansk kolonisation, samt om huruvida Danmark bör ursäkta sig för sitt deltagande i kolonialism eller inte.¹⁶⁶ Postkolonial historieskrivning är alltså en trend i Norden i överlag.

¹⁶⁴ Niels Brimnes, Hans Christian Gulløv, Erik Gøbel, Per Oluf Hernæs & Mikkel Venborg Pedersen, ”En ny Dansk Kolonihistorie”, *Danmark: En Kolonimagt*, Mikkel Venborg Pedersen (red.), Danmark og Kolonierne (Köpenhamn: Gads Forlag, 2017), s. 4.

¹⁶⁵ Anne Folke Henningsen, ”Koloniernes Spor”, *Danmark: En Kolonimagt*, Mikkel Venborg Pedersen (red.), Danmark og Kolonierne (Köpenhamn: Gads Forlag, 2017), s. 401, 417.

¹⁶⁶ Henningsen, ”Koloniernes Spor”, s. 401—403.

Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning är ändå inte ett resultat av några nya upptäckter i form av skriftligt källmaterial. De ursprungsbefolkningar som de svenska kolonisterna hade kontakt med har inte lämnat efter sig det slags källmaterial som historiker traditionellt använt sig av från tiden av svensk kolonisation vid Delawarebukten. I Gunlög Furs *A Nation of Women: Gender and Colonial Encounters among the Delaware Indians* från 2009 tvingas Fur använda sig av koloniala produktioner producerade av individer som Lindeström, Kalm, Hesselius, Holm och Acrelius när kontakter mellan ursprungsbefolkningar och svenska kolonister under 1600-talet tangeras i verket. Också nederländska och engelska koloniala dokument konsulteras.¹⁶⁷ I den mån källmaterial där ursprungsbefolkningarna delvis talar med egen röst använts i verket, så är materialet producerat från 1700-talet och framåt, det vill säga efter att det svenska koloniala projektet nått sin vägs ände.¹⁶⁸

Att ursprungsbefolkningarna också genomgått ytterst negativa demografiska utvecklingar har inte håller hjälpt till att sprida deras röster. De nordamerikanska ursprungsbefolkningarnas befolkningsmängd under den förkoloniala tiden har uppskattats ligga mellan 5—12,5 miljoner, och en uppskattning mellan 6—7 miljoner har befast sig som den mest accepterade uppskattningen.¹⁶⁹ Ungefär 400 år senare, när Förenta staternas folkräkning 1900 utfördes, beräknades ursprungsbefolkningarnas bestånd till ungefär 237 196 individer.¹⁷⁰ En viss historisk tystnad råder alltså kring hur ursprungsbefolkningarna i Delawarebukten själva upplevde svensk kolonial expansion i Delawarebukten på 1600-talet, och nutida historiker är tvungna att försöka spåra det här genom kolonialt material producerat av och för en europeisk publik. De här faktumen ger upphov till frågor om vem som skriver Nya Sveriges postkoloniala historia, vad går den egentligen ut på, och varför skrivs den överhuvudtaget? Följande underkapitel kommer att erbjuda några förklaringar på de här frågorna.

¹⁶⁷ Gunlög Fur, *A Nation of Women: Gender and Colonial Encounters among the Delaware Indians* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2009), s. 213—221.

¹⁶⁸ Fur, *A Nation of Women*, s. 221—241.

¹⁶⁹ R. David Edmunds, "Native Americans, New Voices, American Indian History, 1895—1995", *American Historical Review* 100:3 (Oxford: Oxford University Press for the American Historical Association, 1995), s. 727.

¹⁷⁰ Edmunds, "Native Americans", s. 718.

5.1 Vem skriver, och för vem?

Postkolonialismens framträdande i stort var alltså inte grundat i nya historiska insikter. Att detsamma gäller för framträdandet av postkoloniala perspektiv i Nya Sveriges historieskrivning framstår som relativt klart. Allt tillgängligt källmaterial relaterat till kolonin var redan under det tidiga 1900-talet studerat och skrivet om av Amandus Johnson. Undantaget som bekräftar regeln för Nya Sveriges del är möjligtvis Magnus Mörnars artikel ”Samers och indianers rätt till jorden” från 1980. Artikeln har beskrivits som det första verk i vilket nordisk expansion i Lappland tolkades som kolonial domination.¹⁷¹ Det här utgör i sig inte ett postkolonialt perspektiv, men jämförandet av nordisk expansion i Lappland med expansionen i Nya Världen och undersökningen av det här utgör som kapitel 3 och 4 påvisade numera en betydelsefull ingång för Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning.

Likaså konstaterades det att postkoloniala perspektiv härstammar från kulturkritik producerad av akademiker med rötter i den tredje världen. Gunlög Furs *Colonialism in the Margins*, ett verk som i den här avhandlingen har identifierats som väldigt inflytelserikt på efterföljande historieskrivning om kolonin, kan också sägas representera den här utvecklingen. I sin diskussion angående de postkoloniala perspektivens inflytande på studier av det förflutna, och hur det genom dylika perspektiv är möjligt att berätta historier som inte är underställda Europas, lyfte Fur explicit fram Dipesh Chakrabarty.¹⁷² Chakrabarty, en av fältet subalternas studiers förgrundsgestalter, är av indiskt ursprung, men har utfört största delen av sin akademiska karriär i Förenta staterna¹⁷³, och Chakrabarty är därmed ett exempel på vad Mignolo kallade för en ambivalent belägen individ. Perspektiven anlagda i verket är alltså väldigt typiskt postkoloniala, både gällande vad de åstadkommer, och varifrån de hämtats. Vad det gäller information om ”wie es eigentlich gewesen” i Nya Sverige, så stöder sig Fur också stort på tidigare paradigmatiska verk, exempelvis Amandus Johnson refereras till 56 gånger i verket i fråga. Johnson refereras också till av andra författare som anlägger postkoloniala perspektiv i deras behandling av Nya Sverige, som exempelvis Fredrik Ekengren, Jonas M. Nordin och Magdalena Naum.¹⁷⁴

¹⁷¹ Fur, ”Colonialism and Swedish History”, s. 22.

¹⁷² Fur, *Colonialism in the Margins*, s. 11.

¹⁷³ Dipesh Chakrabarty, profil, <<https://history.uchicago.edu/directory/dipesh-chakrabarty>>, besökt den 17.5.2020.

¹⁷⁴ Ekengren, ”Materialities on the Move”, s. 163; Ekengren, Naum & Zagal-Mach Wolfe, ”Sweden in the Delaware Valley”, s. 185; Nordin, ”Embodied colonialisms”, s. 160—163; Nordin, ”The Centre of the World”, s. 207; Nordin, ”There and Back Again”, s. 226.

Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning är med andra ord till mångt och mycket en nytolkning av en gammal historia, inspirerad av perspektiv som akademiker från den tredje världen bidragit till historieforskningen. Nya Sveriges postkoloniala historia berättas utifrån de samma källor som tidigare paradigmen använt sig av, men informationen i källorna tolkas och behandlas på ett annat sätt. Men vem är det då som berättar Nya Sveriges postkoloniala historia? Utgående från de tidigare kapitlen framgår det att Nya Sverige främst är av intresse för vissa nordiska stater samt Förenta staterna. Av den orsaken skrivs Nya Sveriges historia också av historiker och andra akademiker lokaliserade i den första världen. Även om en representant av antingen Lenape- eller Susquehannafolken skulle skriva Nya Sveriges historia, skulle de göra det i en första världens kontext. Det här faktumet, att mycket postkolonial historieskrivning som i stort strävar efter att lyfta fram koloniserade subjekts upplevelser och skriva in dem i historien, egentligen är producerat av individer av den första världen, eller åtminstone vid akademiska institutioner i den första världen, har väckt kritik. Postkolonialismens språk har beskrivits som språket hos den första världens poststrukturalism. Det här medför att postkoloniala perspektiv, som till synes verkar förkasta västerländska anspråk på universalistiska historier, ändå kan anses utgöra en återgång till ett annat första världens språk med epistemologiska universalistiska anspråk.¹⁷⁵ Globala narrativ om kolonialism, kapitalism, och moderniteten försvinner inte i och med det postkoloniala, men kvinnors, koloniserade folks, och icke-européers upplevelser och berättelser hjälper till att revidera narrativen.¹⁷⁶

Beskrivningen av det postkoloniala som en skild diskurs stöds av att det främst är en viss uppslutning av forskare som intresserar sig för Nya Sveriges historia, och de skriver den här historien på väldigt likartade sätt. Att betrakta Gunlög Furs *Colonialism in the Margins* som en vattendelare vad det gäller introduktionen av postkoloniala perspektiv i Nya Sveriges historieskrivning är också möjligt, på grund av att verket refereras till genomgående av historiker som skriver Nya Sveriges postkoloniala historia. Såväl Ekengren, Naum och Zagal-Mach Wolfe, som Immonen och Nordin refererar alla till *Colonialism in the Margins* i deras konstruerande av Nya Sveriges postkoloniala historia.¹⁷⁷ Ett liknande refererande av varandra inom den här

¹⁷⁵ Loomba, *Kolonialism/Postkolonialism*, s. 236.

¹⁷⁶ Loomba, *Kolonialism/Postkolonialism*, s. 237.

¹⁷⁷ Ekengren, Naum & Zagal-Mach Wolfe, "Sweden in the Delaware Valley", s. 185; Immonen, "Intercontinental Flows of Desire", s. 28; Nordin, "Embodied Colonialism", s. 163; Nordin, "The Centre of the World", s. 206; Nordin, "There and Back Again", s. 226.

gruppen av historiker går också att skönjas i andra fall än endast Furs *Colonialism in the Margins*. Till exempel Ekengren refererar till Immonen och Naum. Nordin använder sig av Immonen och Naum. De Cunzo, vars artikel kort tangerades, använder sig också av Immonen, Naum, samt Nordin.¹⁷⁸ Givetvis refererar och använder sig de här historikerna också av en stor korpus annat material och källor, skriftliga som materiella. Men det framstår relativt klart att de tidigare nämnda historikerna utgör vad som kunde kallas för kärnan av Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning i Norden. Det konstaterades också att Manhag och Wittrocks artikel ”In search of New Sweden” från 2019 inte kunde definieras som klart postkolonial. Faktumet att Manhag och Wittrock inte heller refererar till, eller använder sig av den ovanstående gruppens producerade material, ger vidare belägg åt beskrivandet av Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning som en skild diskurs. Att det rör sig om en viss grupp historiker, som konstruerar Nya Sveriges historia mer eller mindre baserat på varandras upptäckter, stöder också användningen av paradigmbegreppet. Det ser ut som om Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning befinner sig i det tillstånd som Kuhn skulle ha kallat för normalvetenskap. Normalvetenskap är beteckningen på den fas som ett forskningsfält befinner sig i när fokus är på framgångar redan uppnådda inom fältet, och ett vidarebyggande på dem. De här framgångarna betraktas också som grunden för fältets fortsatta verksamhet. Nya Sveriges historieskrivning utvecklas alltså för stunden kumulativt.¹⁷⁹

5.2 Vad är basen för Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning?

Vad är då egentligen Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning, förutom endast en nytolkning av sedan länge behandlade källor? Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning har i viss mån upprätthållits av ett specifikt forskningsfält under 2010-talet, det vill säga arkeologin. Bortsett från Furs *Colonialism in the Margins*, och Hjorthéns artiklar som fokuserar på monument och symbolik, så använder de övriga för avhandlingen analyserade verken sig i varierande grad av arkeologiskt material som källmaterial. Till exempel antologin *Scandinavian Colonialism* ingår också i serien ”Contributions To Global Historical Archaeology”. Idén kring tingens och människors korsningar eller sammanflätningar, som i stort går att finna i det för avhandlingen

¹⁷⁸ Ekengren, ”Materialities on the Move”, s. 163—164; Nordin, ”The Centre of the World”, s. 207—208; De Cunzo, ”Borderland in the Middle”, s. 205—206.

¹⁷⁹ Kuhn, *De Vetenskapliga Revolutionernas Struktur*, s. 22.

analyserade materialet, har beskrivits som ett uttryck för en materiell vändning som tagit plats inom humaniora.¹⁸⁰ Det postkoloniala i historieskrivningen om nordisk kolonialism hänger alltså ihop med större vändningar, eller paradigmskiften, inom humanvetenskaperna i allmänhet.

Föremål och ting känner enligt Nordin inte till några nationella gränser, och något som metodologisk nationalism framstår i ljuset av arkeologiska fynd som relativt abstrakt. Nordin noterar ändå att det nationella ramverket starkt influerat hur Sveriges historia skrivits fortfarande på 1980- och 1990-talen. Arkeologisk och antikvarisk praxis har också approprierats för nationsbyggesprojektet. Gränslöst källmaterial har i de här fallen transformerats till föremål på vilka nationens historia byggts. Global historia gav med andra ord vika för en snäv konstruktion av nationens historia. Nordin går till och med så långt som att hävda att nationell historia haft störst genomslagskraft i Skandinavien jämfört med andra områden. I och med det här blev materiell kultur endast lokalhistoria, som utgjorde små inblickar i vardagliga realiteter orelaterade till globala flöden och trender. Men genom arkeologiska fynd kan den tidigmoderna världens globala nätverk ändå avslöjas.¹⁸¹ Och som framgår i kapitel 4 åstadkoms precis det här, när insikter från fältet arkeologi kombineras med nya sätt att betrakta Nya Sveriges historia på.

Men varför då ett fokus på det materiella i studerandet av kolonialism? Ett svar på den här frågan är att det materiella utgjorde en essentiell del av kolonialismen. Kolonialismen har beskrivits som avsiktligt och aggressivt materiell. Användningen och manipulationen av materiella ting skedde också avsiktligt i relation till koloniala projekt. Men kolonister hade ändå inte makten att styra över hur materiella ting togs emot och förstods av ursprungsbefolkningar. Kläder som i Sverige symboliserade beroendeskap och fattigdom hade följaktligen en helt annan betydelse för de ursprungsbefolkningar som anskaffade och använde sig av de samma kläderna. Försök av svenska kolonister att markera ursprungsbefolkningarna som underställda kunde istället ha motsatt effekt, eftersom exempelvis tygfärgerna kunde ha, och hade, andra konnotationer för ursprungsbefolkningarna. Speciellt de svenska kolonisterna, som i egenskap av deras svaga position i regionen i stort var beroende av de närvarande ursprungsbefolkningarna, hade liten möjlighet att påverka hur ursprungsbefolkningarna tog till sig svenskt kolonialt

¹⁸⁰ James Symonds, "Colonial Encounters of the Nordic Kind", *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 311.

¹⁸¹ Nordin, "Embodied Colonialism", s. 145—146.

material och approprierade det.¹⁸² Liksom i Nordamerika som i Afrika, så påverkade också ursprungsbefolkningarnas konsumtionsmönster vilka produkter som producerades i Europa och överfördes till de andra kontinenterna. Och i många fall uppfyllde inte materialet producerat i Europa ursprungsbefolkningarnas standarder. Behov och begär var med andra ord inte någonting enkelriktat.¹⁸³

Arkeologiska fynd hjälper alltså till att öka förståelsen kring kolonialismens processer. Genom fynden går det att urskilja en historia som inte endast handlar om hur det koloniala centrumet exploaterar periferin. Istället blir förståelsen mera mångfaldig. Objekts mening, konnotationer, och även användningsområden genomgick förändringar när de transporterades över kontinentala och kulturella gränser. Och de här föremålen påverkade och förändrade de materiella realiteterna för de som använde dem, kolonist som ursprungsbefolkning. Den koloniserande kulturens värderingar överfördes inte genom en ovanifrån och ner-process som oundvikligen ledde till ursprungsbefolkningarnas underkastelse. Istället betraktas processerna som flödandes i flera olika riktningar.¹⁸⁴

Genom att stöda sig på nya insikter om ursprungsbefolkningars erfarenheter av kolonialism från verk som exempelvis *Colonialism in the Margins*, tillsammans med studerandet av arkeologiska föremål, öppnas en möjlighet för en beskrivning av koloniala erfarenheter och processer som dynamiska utifrån begrepp som hybriditet, korsning och andrefiering. Och de här begreppen utgör som kapitel 3 och 4 påvisar den begreppsliga kärnan för Nya Sveriges postkoloniala historieskrivning. En fråga om huruvida det är arkeologin som lett fram till de postkoloniala perspektivens intåg kunde möjligtvis ställas vid det här laget. Faktumet att arkeologerna har anammat den postkoloniala diskursen stöder emellertid uppfattningen att det specifikt är det postkoloniala fältet som inspirerat Nya Sveriges samtida historieskrivning.

En utgångspunkt som använder sig av begreppen hybriditet och korsning har också hjälpt till att tona ner vad som har blivit kallat för ett överdrivet påpekande av aktörskap i alla möjliga sociala aktörer och situationer. Postkoloniala historiker i första världen har stundvis skyndat sig

¹⁸² Audrey Horning, "Insinuations: Framing a New Understanding of Colonialism", *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 299—300.

¹⁸³ Holger Weiss, "The Danish Gold Coast as a Multinational and Entangled Space, c. 1700—1850", *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 256—257; Nordin, "Embodied Colonialism", s. 146.

¹⁸⁴ Symonds, "Colonial Encounters", s. 311.

med att inkorporera ursprungsbefolkningars röster och aktörskap, utan att ta i beaktande hur det här kan fungera som återskapande vad det kommer till idéer om ras och etnicitet, vi och de, samt västvärlden och ”resten”. Ett vitt och brett åberopande av aktörskap i situation som situation under 1990-talet har istället fått ge vika för ett större fokus på, och undersökande av, handlingarnas parametrar, det vill säga de aspekter som reglerar alternativen och begräsningarna för individens aktörskap. Det överdrivna åberopandet av aktörskap anses också ha varit relaterat till de för tiden rådande ideologierna i västvärlden.¹⁸⁵ Historieskrivningen och dess vändningar hänger alltså ihop med större samhällsliga vändningar, och den här dynamiken begrundas vidare i följande kapitel.

5.3 Varför skrivs postkolonial historia?

Vad är då den vidare relevansen med att skriva postkolonial historia i Norden, eller om nordisk kolonialism överhuvudtaget? Ett tämligen rätlinjigt svar som givits på den här frågan är att den nordiska kolonialismens arv har förblivit relativt outredd. Narrativen om Sverige och Danmark-Norge som välvilliga och benigna kolonialmakter lever till viss del vidare.¹⁸⁶ Gunlög Fur konstaterar också att universitetsböcker förblivit relativt konservativa i deras behandling av Sverige som kolonialmakt. Genom en undersökning av textböcker använda mellan 1970—2010 vid svenska universitet, drar Fur slutsatsen att studenter inte kommer att finna någon information om tidigmoderna svenska kolonier eller besittningar i böckerna.¹⁸⁷

När undertecknad själv utförde grundkurserna i historia vid Åbo Akademi användes Harald Gustafssons *Nordens Historia: En Europeisk Region Under 1200 År* som underlag för Nordens historia. I verkets 310 sidor av brödtext nämns inte Nya Sverige en enda gång. Däremot diskuteras Sveriges goda relationer till Nederländerna under tiden för Nya Sverige projektet¹⁸⁸, vilket tyder på att Nya Sverige betraktas som en historisk fotnot, även om det koloniala projektet till viss del var ett resultat av relationerna mellan Sverige och Nederländerna som poängteras. Den svenska 1700-tals besittningen St. Barthélemy nämns en gång, i kontext av de nordiska

¹⁸⁵ Symonds, ”Colonial Encounters”, s. 311.

¹⁸⁶ Horning, ”Insinuations”, s. 297—298; Henningsen, ”Koloniernes Spor”, s. 422—424, 435—437.

¹⁸⁷ Gunlög Fur, ”Colonialism and Swedish History”, s. 23.

¹⁸⁸ Harald Gustafsson, *Nordens Historia: En Europeisk Region Under 1200 År* (Lund: Studentlitteratur, 2007), s. 129—131.

staternas deltagande i den transatlantiska slavhandeln.¹⁸⁹ Men att Sverige under 1700-talet endast fick St. Barthélemy i sin besittning, en karg nästan obebodd ö, har i efterhand tolkats som ett misslyckande.¹⁹⁰

Som tidigare konstaterats uttryckte Ahnlund också sentiment om Nya Sverige som ett misslyckande i samband med märkesårsfirandet 1938. Måhända spelar den här idén om svensk kolonialism som ett misslyckande en roll i den relativa tystnaden kring ämnet under tiden efter Andra Världskriget. Vid *Historians Without Borders* diskussionsevenemang ”Legacies of Colonialism in the Nordic Countries” den 25.1.2019, konstaterade Carl-Gösta Ojala, forskare vid Uppsala universitet, hur det till och med bland vetenskapare fortfarande florerar bilder av Sverige som en icke-kolonialmakt. Speciellt beskrivandet av svensk expansion i Lappland som kolonialism har mött stort motstånd och har betraktats som kontroversiellt.¹⁹¹ Värt att notera är ändå att svensk kolonialism och Nya Sverige ges utrymme i Nordstedts *Sveriges historia: 1600—1721* från 2011. Här placeras kolonialismen i en kontext av en psykoaktiv revolution, en ingång som framstår som märkvärdig, eftersom den saknas i de övriga för avhandlingen analyserade verken. Den psykoaktiva revolutionen har beskrivits som intimt relaterad med ankomsten av transoceanisk handel och imperiebyggande, men inte endast i syftet att göra vinst, utan också på grund av de möjligheter psykoaktiva substanser erbjöd för kontrollerandet av arbetare och ursprungsbefolkningar.¹⁹² Att Nya Sverige var en del av den här processen är också klart, eftersom tobaksproduktion var en av orsakerna för kolonins grundande. Försöken att producera tobak i kolonin misslyckades ändå grundligt.¹⁹³

Vare sig de svenska koloniala projekten var misslyckanden eller inte, så var svensk kolonialism i egenskap av en process som påverkade människor åtminstone en historisk realitet, och i vissa fall kan påverkningar av den här processen fortfarande anas i samtiden, i form av att narrativ om kolonialismen kan vara av socialt värde. Hur vi väljer att konstruera det förflutna påverkar hur vi betraktar samtiden. I heterogena och mångkulturella europeiska samhällen kan

¹⁸⁹ Gustafsson, *Nordens Historia*, s. 161.

¹⁹⁰ Horning, ”Insinuations”, s. 298.

¹⁹¹ Carl-Gösta Ojala, ”Legacies of Colonialism in the Nordic Countries”, *Historians Without Borders*, paneldiskussion, Helsingfors 25.1.2019.

¹⁹² David T. Courtwright, *Forces of Habit: Drugs and the Making of the Modern World* (Cambridge: Harvard University Press, 2001), s. 1—4.

¹⁹³ Nils Erik Villstrand, *Sveriges historia: 1600—1721* (Stockholm: Norstedts Förlag, 2011), s. 68.

revideringar av narrativ om goda och benigna nordiska kolonister bidra med reflektioner, och fördjupa förståelsen kring processer som invandring och identitetsskapning.¹⁹⁴

Den här diskussionen hänger alltså ihop med större diskussioner och frågor kring historievetenskapens roll och uppgift i överlag. Ska historiker endast upptäcka och uppräknas nya historiska fakta, eller ska deras forskning ha vidare samhällsrelevans? Dylika frågor kunde generera otaliga enskilda avhandlingar. Men det postkoloniala hänger klart ihop med metahistoriska frågor av den här karaktären. Gunvor Simonsen, professor vid universitetet i Köpenhamn, tog också upp den här frågan under det tidigare nämnda ”Legacies of Colonialism in the Nordic Countries”-evenemanget, och frågade sig vad historikers roll är om historia reduceras till att endast innefatta vad som kallas för fakta, och historikers roll till att endast finna och uppräknas fakta? Enligt Simonsen är den kritiska historieforskningens potential mycket större än endast det här. Den här typen av åsikter, som vill betrakta historia och historikerarbetet som ett arbete som främst handlar om faktafinnande, dyker emellertid upp i diskussioner om kolonialhistoria i allmänheten.¹⁹⁵

Att postkolonial historia håller en relevans för samtiden också i Finland, en nation som inte innehåft traditionella kolonier, kan också anas i hur allmänheten reagerar när finska korsade och sammanflätade historier relaterande till kolonialism påpekas. Till exempel *Helsingin Sanomats* artikel ”Åbo Akademin professori: Suomellakin on kolonialistinen historia – teollisuus nousi Turussa ja Tampereella orjakaupan voimalla” från den 24.10.2018 väckte debatt kring frågor om kolonial delaktighet, kolonial skyldighet, och huruvida Finland varit ett offer för kolonialism eller inte.¹⁹⁶ Frågor om kolonial delaktighet här ändå ventilerats sedan åtminstone 2009. I den redan nämnda antologin *Complying With Colonialism* diskuterar Ulla Vuorela specifikt delaktighetsfrågan ur ett finskt perspektiv. Vuorela konstaterar bland annat att även om idéer om intern kolonialism i Finland blivit någorlunda accepterade i och med hur bedriven politik tvingade samer från deras ursprungliga boplatser till Lappland, så har sinnets kolonisation uppmärksammas desto mindre. Finland var inte i kärnan av koloniala erövringar, men ändå accepterades kunskap producerad av antropologer och andra koloniala kunskapare som

¹⁹⁴ Horning, ”Insinuations”, s. 304.

¹⁹⁵ Gunvor Simonsen, ”Legacies of Colonialism in the Nordic Countries”, *Historians Without Borders*, paneldiskussion, Helsingfors 25.1.2019.

¹⁹⁶ Elli-Alina Hiilamo, ”Åbo Akademin professori: Suomellakin on kolonialistinen historia – teollisuus nousi Turussa ja Tampereella orjakaupan voimalla”, *Helsingin Sanomat*, kommentarer, 24.10.2018, <<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005875299.html>>, besökt den 18.5.2020.

universella sanningar. En kolonisering av världsbilder tog plats, för att berättiga koloniala processer.¹⁹⁷ Med tanke på att nästan ett helt årtionde förflutit mellan tiden då *Complying With Colonialism* publicerades, och de presenterade diskussionerna tagit plats, så verkar ytterst lite ha hänt i hur kolonialismen och dess processer betraktas utanför den akademiska världen. Faith Mkwesha, doktor vid Helsingfors universitet, eftersökte också under ”Legacies of Colonialism in the Nordic Countries”-evenemanget ett återbesökande av finska historieböcker och populärkulturella böcker, i syftet att åstadkomma en avkolonisering av det efterkoloniala Finland.¹⁹⁸

Arkeologin, som i föregående kapitel konstaterades vara ett fält som i stor grad bidragit till att konsolidera postkoloniala perspektiv i Nya Sveriges historieskrivning, har också under 2000-talet erkänts vara intimt relaterat till större sociala och politiska ramverk. Likaså har det som kallas för post-processuell arkeologi, i likhet med postmoderna traditioner inom humaniora, ifrågasatt den vetenskapliga arkeologins anspråk på objektivitet. När det kommer till ursprungsbefolkningar har frågor om varifrån arkeologen får sin auktoritet att uttala sig om det förflutna också rests, frågor som i andra fall fallit i skymundan. Dyliga processer av introspektion ger en möjlighet att omforma och återberätta gamla historier, vilket i sin tur kan främja både dialog och interaktion. De här nya historierna kan å sin sida hjälpa till att omforma arkeologin: om vetenskapens moraliska och etiska ansvar ges utrymme, tillsammans med en respekt för kulturella skillnader, kan fortgående orättvisor som i samtiden snarare ökar än minskar, konfronteras i högre grad.¹⁹⁹

Med det här sagt skulle det ändå vara missvisande att tro att alla aktörer inom den akademiska världen betraktat det postkolonialas intåg som positivt. Adam Hjorthéns doktorsavhandling *Border-Crossing Commemorations: Entangled Histories of Swedish Settling in America*, vars ämne för forskning också utgör substansen för verken av Hjorthén analyserade i den här avhandlingen, har kritiserats delvis på grund av de i avhandlingen anlagda perspektiven. Ulf Zander, professor i historia vid Lunds universitet, menar att det transnationella perspektivet som Hjorthén anlägger reducerar det nationella, en historisk realitet

¹⁹⁷ Ulla Vuorela, ”Colonial Complicity: The ‘Postcolonial’ in a Nordic Context”, *Complying with Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*, Suvi Keskinen, Salla Tuori, Sara Irni & Diana Mulinari (eds.) (Farnham: Ashgate, 2009), s. 20—21.

¹⁹⁸ Faith Mkwesha, ”Legacies of Colonialism in the Nordic Countries”, *Historians Without Borders*, paneldiskussion, Helsingfors 25.1.2019.

¹⁹⁹ Symonds, ”Colonial Encounters”, s. 316.

som utan tvekan påverkade de aktörer Hjorthén studerat, till att endast vara av mytologisk karaktär. Det transnationella och det nationella bör alltså inte existera i motsättning till varandra enligt Zander. Vidare framstår undertonen också enligt Zander som moraliserande, och kritiserar Hjorthén för att inte själv begrunda sin plats för uttalande, något som karaktäriserar *histoire croisée* och det postkoloniala i allmänhet.²⁰⁰ Furs verk *Colonialism in the Margins* har också kritiserats på grund av brister i konkretiserandet av hennes påståenden i jämförelsen mellan kolonialism i Norden och i Nya Världen.²⁰¹ I *Danmark: En Kolonimagt* lyfts det också fram att intåget av det postkoloniala kritiserats, i och med att det framstår som moraliserande och ”ser på det förflutna med dagens ögon”.²⁰² Även om den postkoloniala diskursen hos de som i samtiden skriver Nya Sveriges historia kan beskrivas som paradigmatiske, så är den inte självklar för alla.

²⁰⁰ Ulf Zander, ”Att minnas svenskar i USA”, *Historisk Tidskrift* 137:2 (Stockholm: Svenska Historiska Föreningen 2017), s. 312—313.

²⁰¹ Immonen, ”Intercontinental Flows of Desire”, s. 18.

²⁰² Mikkel Venborg Pedersen, ”Forord”, *Danmark: En Kolonimagt*, Mikkel Venborg Pedersen (red.), Danmark og Kolonierne (Köpenhamn: Gads Forlag, 2017), s. 10.

6. Avslutande ord

I avhandlingen har Nya Sverige historieskrivning från och med 1990-talet undersökts. Syftet har varit att avgöra och beskriva postkolonialismens inflytande på Nya Sveriges historieskrivning i en akademisk nordisk samtida kontext. För att åstadkomma det här har det analyserade materialet strukturerats utifrån begreppen och koncepten diskurser och paradigmer. I samtiden kan anläggandet av postkoloniala perspektiv i Nya Sveriges historieskrivning i en nordisk akademisk kontext beskrivas som paradigmiskt. Undertecknads antagande är också att det kommande temanumret om svensk kolonialism i *Historisk Tidskrift* kommer att vidare bekräfta postkolonialismens paradigmatiska position som utgångspunkt.

Introduktionen av postkoloniala perspektiv i Nya Sveriges historieskrivning identifieras ta plats under 2000-talet, för att anta en paradigmatiska position under 2010-talet. Den postkoloniala diskursen går i Nya Sveriges fall ut på ett tillskrivande av aktörskap åt ursprungsbefolkningar, påpekanget av deras historia och perspektiv, samt betraktandet och beskrivandet av koloniala processer med hjälp av begrepp som hybriditet, andrefiering, och korsning. Vidare konstateras det postkoloniala hänga ihop med större samhälleliga processer och vändningar.

Den utförda studien och dess resultat öppnar också upp för ett antal möjliga vidare och mera utförliga studier av fältet. I den här avhandlingen studerades specifikt Nya Sveriges samtida historieskrivning ur ett nordiskt perspektiv. Men som framgår i avhandlingen har Nya Sverige också utgjort en byggsten som använts i konstruktionen av Förenta staternas skapelseberättelser och myter. Därmed skulle en liknande studie av Nya Sveriges historieskrivning i en akademisk och nordamerikansk kontext med säkerhet bidra med vidare insikter över vilken roll Nya Sverige har spelat för Förenta staternas nationsbygge, samt vilken relevans kolonins historia fortfarande anses hålla i en nordamerikansk akademisk kontext.

Den för avhandlingen utförda studien har också lett undertecknad att begrunda de implicita aspekterna av Nya Sveriges historieskrivning. Berättar de som i samtiden skriver om Nya Sverige endast om kolonins historia, eller berättar de också en historia om sig själva och deras världsbilder? Givetvis är det möjligt att båda aspekterna genomförs, men med tanke på de för tiden förhärskande postkoloniala perspektivens starka anknytning till samhälleliga och sociala

frågor, så ter det sig sannolikt att berättelserna åtminstone delvis återspeglar författarna och deras ståndpunkter.

Ovanstående fenomen kan åtminstone anas i en del populärvetenskapliga produktioner, som framstår i diskussionen om användningen av ordet ”våra” i populärvetenskapliga titlar om kolonin på sidan 52 i den här avhandlingen. En analys av populärvetenskaplig historieskrivning om kolonin, vilket det finns stora mängder av, kunde möjligtvis utgöra grunden för vidare studier om hur den här historieskrivningen avspeglar idéer om nationell självbild på båda sidorna av Atlanten. Skillnader i hur kolonins historia skrivs i en vetenskaplig kontext, jämfört med i en populär kontext, kunde också bidra med insikter om hur väl den vetenskapliga historieforskningens rön sprids till och anammas av allmänheten.

Vad som åtminstone framstår som klart, är att det extremt marginella svenska koloniala projektet som för 382 år sedan grundades, för att senare erövrades av Nederländerna och England, fortfarande väcker intresse hos såväl forskare som allmänheten, och antagligen kommer att fortsätta göra det för en oförutsägbar tid framåt.

Bibliografi

Källmaterial

Collste, Göran, ”‘ ... restoring the dignity of the victims’. Is global rectificatory justice feasible”, *Ethics & Global Politics* 2:3 (Oxfordshire: Taylor & Francis, 2010), s. 85—99.

De Cunzo, Lu Ann, ”Borderland in the Middle: The Delaware Colony on the Atlantic Coast”, *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, ”, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 189—207.

Ekengren, Fredrik, ”Materialities on the Move: Identity and Material Culture Among the Forest Finns in Seventeenth-Century Sweden and America, *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Time Agents in a Global Arena*, ”, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 147—165.

Ekengren, Fredrik, Naum, Magdalena & Zagal-Mach Wolfe, Ulla Isabel, ”Sweden in the Delaware Valley: Everyday Life and Material Culture in New Sweden”, *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 169—187.

Engman, Max, ”Tug of War over ”Nya Sverige” 1938”, *Swedish-American Historical Quarterly* 45:2 (Chicago: Swedish-American Historical Society, 1994), s. 69—117.

Fur, Gunlög, *Colonialism in the Margins: Cultural Encounters in New Sweden and Lapland* (Leiden: Brill, 2006).

Fur, Gunlög, ”Different ways of seeing ‘savagery’: Two Nordic travellers in 18th-century North America”, *History of the Human Sciences* 32:2 (Thousand Oaks: Sage, 2019), s. 43—62.

Fur, Gunlög, Naum, Magdalena & Nordin, Jonas M., "Intersecting Worlds: New Sweden's Transatlantic Entanglements", *Journal of Transnational American Studies* 7:1 (Santa Barbara: California Digital Library, 2016), s. 1—22.

Hjorthén, Adam, "'Here Is the Beginning of Pennsylvania': A Settler Commemoration and Entangled Histories of Foundational Sites", *Journal of Transnational American Studies* 7:1 (Santa Barbara: California Digital Library, 2016), s. 1—19.

Hjorthén, Adam, "The past is a present: On the rhetoric of monuments and United States universalism", *Making Cultural History: New perspectives on Western Heritage*, Anna Källén (ed.) (Lund: Nordic Academic Press, 2013), s. 49—58.

Immonen, Visa, "Farming and Brass Kettles as Forms of Colonial Encounter: New Sweden from an Archaeological Perspective", *Scandinavian Studies* 83:3 (Champaign: University of Illinois Press, 2011), s. 365—386.

Immonen, Visa, "Intercontinental Flows of Desire: Brass Kettles in Lapland and in the Colony of New Sweden", *Archaeologies of Mobility and Movement*, M.C. Beaudry & T.G. Parno (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 17—30.

Manhag, Andreas & Wittroc, Hanna, "In search of New Sweden Discovering the 'American curiosities' of Samuel Hesselius", *Journal of the History of Collections* 31:2 (Oxford: Oxford University Press, 2019), s. 239—256.

Nordin, Jonas M., "Embodied colonialism: the cultural meaning of silver in a Swedish colonial context in the 17th century", *Post-Medieval Archaeology* 46:1 (Oxfordshire: Taylor and Francis, 2012), s. 143—165.

Nordin, Jonas M., "The Centre of the World: The Material Construction of Eurocentric Domination and Hybridity in a Scandinavian 17th-Century Context", *Journal of Material Culture* 18:2 (Thousand Oaks: Sage, 2013), s. 189—209.

Nordin, Jonas M., "There and Back Again: A Study of Travelling Material Culture in New and Old Sweden", *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Time Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 209—227.

Raento, Pauliina, "Communicating Geopolitics through Postage Stamps: The Case of Finland", *Geopolitics* 11:4 (Oxfordshire: Routledge, 2006), s. 601—629.

Snickare, Mårten, "The King's Tomahawk: On the Display of the Other in Seventeenth-Century Sweden, and After", *Journal of Art History* 80:2 (Oxfordshire: Routledge, 2011), s. 124—135.

Forskningslitteratur

Adams, Bert N., & Sydie, R. A., *Contemporary Sociological Theory* (Thousand Oaks: Sage, 2002).

Ahnlund, Nils, *Nya Sverige: De Historiska Huvuddragen* (Stockholm: Svenska Kyrkans Diakonistyrelses Bokförlag, 1938).

Bolton, Heubert Eugen & Maitland Marshall, Thomas, *The Colonization of North America 1492-1783* (New York: The Macmillan Company, 1920).

Brimnes, Niels, Gulløv, Hans Christian, Gøbel, Erik, Hernæs, Per Oluf, & Venborg Pedersen, Mikkel, "En ny Dansk Kolonihistorie", *Danmark: En Kolonimagt*, Mikkel Venborg Pedersen (red.), Danmark og Kolonierne (Köpenhamn: Gads Forlag, 2017), s. 4—7.

Courtwright, David T., *Forces of Habit: Drugs and the Making of the Modern World* (Cambridge: Harvard University Press, 2001).

Dahlgren, Stellan & Norman, Hans, *The Rise and Fall of New Sweden: Governor Johan Risingh's Journal 1654—1655 in its Historical Context* (Stockholm: Almqvist & Wiksell International, 1988).

Edmunds, R. David, "Native Americans, New Voices, American Indian History, 1895—1995", *American Historical Review* 100:3 (Oxford: Oxford University Press for the American Historical Association, 1995), s. 717—740.

Fisher, Douglas & Frey, Nancy, *Close Reading and Writing from Sources* (Newark: International Reading Association, 2014).

Folke Henningsen, Anne, "Koloniernes Spor", *Danmark: En Kolonimagt*, Mikkel Venborg Pedersen (red.), Danmark og Kolonierne (Köpenhamn: Gads Forlag, 2017), s. 400—445.

Fur, Gunlög, *A Nation of Women: Gender and Colonial Encounters among the Delaware Indians* (Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 2009).

Fur, Gunlög, "Colonialism and Swedish History: Unthinkable Connections?", *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 17—36.

Glaser, Charles L., *Rational Theory of International Politics: The Logic of Competition and Cooperation* (Princeton: Princeton University Press, 2010).

Gustafsson, Harald, *Nordens Historia: En Europeisk Region Under 1200 År*, (Lund: Studentlitteratur, 2007).

Hardselius, Gun, Hurtig, Marie & Norberg, Eva, *Närläsning och boksamtal: Litteraturpedagogiska metoder för att stimulera elevernas läsintresse* (Luleå: Luleå Tekniska Universitet, 2002).

Holm, Johan Campanius, *Lutheri Catechismus*, Thomas Campanius Holm (red.) (Stockholm: Burchardi, 1696).

Horning, Audrey, "Insinuations: Framing a New Understanding of Colonialism", *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), Contributions to Global Historical Archaeology (New York: Springer, 2013), s. 297—305.

Iggers, Georg G., *Historiography in the Twentieth Century: From Scientific Objectivity to the Postmodern Challenge* (Middletown: Wesleyan University Press, 1997).

Johnson, Amandus, *Instruction for Johan Printz, Governor of New Sweden: The First Constitution or Supreme Law of the States of Pennsylvania and Delaware* (Philadelphia: The Swedish Colonial Society, 1930).

Johnson, Amandus, *The Swedish Settlements on the Delaware 1638—1664 I & II*, (Philadelphia: Swedish Colonial Society, 1911).

Johnson, Robert, Alan Cousins (ed.), *British Empire: Pomp, Power and Postcolonialism*, History Insights (Tirril Hall: Humanities-Ebooks, 2007).

Kalm, Pehr, "En Resa til Norra America", *Pehr Kalms Resa till Norra America*, Fredrik Elfving & Georg Schauman (red.) (Helsingfors: Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets Tryckeri, 1904).

Kuhn, Thomas, *De Vetenskapliga Revolutionernas Struktur* (Lund: Bokförlaget Doxa, 1979).

Loomba, Ania, *Kolonialism/Postkolonialism: en introduktion till ett forskningsfält*, (Hägersten: Tankekraft Förlag, 2008).

Louhi, E. A., *The Delaware Finns or the First Permanent Settlements in Pennsylvania, Delaware, West New Jersey, and Eastern Part of Maryland* (New York: The Humanity Press Publishers, 1920).

Lundahl, Mikaela, "Förord", *Postkoloniala studier*, Peter Cornell m.fl. (red.), Skriftserien Kairos 7 (Stockholm: Raster Förlag, 2002), s. 9—30.

McEachrane, Michael, "Universal Human Rights and the Coloniality of Race in Sweden", *Human Rights Review* 19:4 (New York: Springer, 2018), s. 471—493.

Mignolo, Walter D., "Colonial and Postcolonial Discourse: Cultural Critique or Academic Colonialism?", *Latin American Research Review* 28:3 (Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1993), s. 120—134.

Moya, Paula L., *The Social Imperative: Race, Close Reading, and Contemporary Literary Criticism* (Palo Alto: Stanford University Press, 2015).

Odhner, C. T. & Keen, Gregory B., "The Founding of New Sweden, 1637-1643", *Pennsylvania Magazine of History and Biography* 3:3 (Philadelphia: Historical Society of Pennsylvania, 1879).

Prabhu, Anjali, *Hybridity: Limits, Transformations, Prospects* (New York: State University of New York Press, 2007).

Sprinchorn, Carl K.S., & Keen, Gregory B., "The History of the Colony of New Sweden", *Pennsylvania Magazine of History and Biography* 7:4 (Philadelphia: Historical Society of Pennsylvania, 1883), s. 395—419.

Symonds, James, "Colonial Encounters of the Nordic Kind", *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin

(eds.), *Contributions to Global Historical Archaeology* (New York: Springer, 2013), s. 307—319.

Venborg Pedersen, Mikkel, ”Forord”, *Danmark: En Kolonimagt*, Mikkel Venborg Pedersen (red.), *Danmark og Kolonierne* (Köpenhamn: Gads Forlag, 2017), s. 8—10.

Villstrand, Nils Erik, *Sveriges historia: 1600—1721* (Stockholm: Norstedts Förlag, 2011).

Vuorela, Ulla, ”Colonial Complicity: The ’Postcolonial’ in a Nordic Context”, *Complying with Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*, Suvi Keskinen, Salla Tuori, Sara Irni & Diana Mulinari (eds.) (Farnham: Ashgate, 2009), s. 19—33.

Ward, Christopher, *New Sweden on the Delaware*, (Philadelphia: Historical Society of Pennsylvania, 1938).

Weiss, Holger, ”The Danish Gold Coast as a Multinational and Entangled Space, c. 1700—1850”, *Scandinavian Colonialism and the Rise of Modernity: Small Times Agents in a Global Arena*, Magdalena Naum & Jonas M. Nordin (eds.), *Contributions to Global Historical Archaeology* (New York: Springer, 2013), s. 243—260.

Werner, Michael & Zimmermann, Bénédicte, ”Beyond Comparison: 'Histoire Croisée' and the Challenge of Reflexivity”, *History and Theory: Studies in the Philosophy of History* 45:1 (Oxford: Wiley-Blackwell, 2006), s. 30—50.

Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise, *Diskursanalys som Teori och Metod* (Lund: Studentlitteratur, 2000).

Young, Robert J. C., ”What is the Postcolonial?”, *ARIEL: A Review of International English Literature* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2009), s. 13—25.

Zander, Ulf, ”Att minnas svenskar i USA”, *Historisk Tidskrift* 137:2 (Stockholm: Svenska Historiska Föreningen 2017), s. 309—315.

Elektroniskt material

Boëthius, B., ”Israel Acrelius”, *Svenskt Biografiskt Lexikon*,
<<https://sok.riksarkivet.se/sbl/artikel/5512>>, besökt den 21.5.2020.

Colonial and Postcolonial Studies, Master Programme, Linnaeus University,
<<https://lnu.se/en/programme/colonial-and-postcolonial-studies-master-programme/vaxjo-international-autumn/>>, besökt den 7.5.2020.

Dipesh Chakrabarty, University of Chicago, forskarprofil,
<<https://history.uchicago.edu/directory/dipesh-chakrabarty>>, besökt den 17.5.2020.

Hiilamo, Elli-Alina, ”Åbo Akademin professori: Suomellakin on kolonialistinen historia – teollisuus nousi Turussa ja Tampereella orjakaupan voimalla”, *Helsingin Sanomat*, kommentarer, 24.10.2018, <<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000005875299.html>>, besökt den 18.5.2020.

Linnaeus University Centre for Concurrences in Colonial and Postcolonial Studies, Linnaeus University, <<https://lnu.se/forskning/sok-forskning/linnaeus-university-centre-for-concurrences-in-colonial-and-postcolonial-studies/>>, besökt den 7.5.2020.

Magdalena Ewa Naum, Aarhus Universitet, forskarprofil,
<[https://pure.au.dk/portal/en/persons/magdalena-ewa-naum\(bacad9f9-621f-46be-aafb-d288dd256266\).html](https://pure.au.dk/portal/en/persons/magdalena-ewa-naum(bacad9f9-621f-46be-aafb-d288dd256266).html)>, besökt den 13.5.2020.

Nordin, Jonas M., Uppsala Universitet, forskarprofil, <<http://uu.diva-portal.org/smash/person.jsf?pid=authority-person%3A20715&dswid=7327>>, besökt den 13.5.2020.

”Paradigm”, *Merriam-Webster*, <<https://www.merriam-webster.com/dictionary/paradigm>>, besökt den 12.11.2019.

”Settler Colonialism”, <<https://globalsocialtheory.org/concepts/settler-colonialism/>>, besökt den 11.11.2019.

Shoemaker, Nancy, ”A Typology of Colonialism”, *Perspectives on History*, 1.10.2015, <<https://www.historians.org/publications-and-directories/perspectives-on-history/october-2015/a-typology-of-colonialism>>, besökt den 11.11.2019.

”Svensk Kolonialism: Inbjudan”, *Historisk Tidskrift*, 26.2.2019, <<http://www.historisktidskrift.se/documents/CallForTema2020.pdf>>, besökt den 20.5.2020.

Övrigt material

Mkwesha, Faith, ”Legacies of Colonialism in the Nordic Countries”, *Historians Without Borders*, paneldiskussion, Helsingfors 25.1.2019.

Ojala, Carl-Gösta, ”Legacies of Colonialism in the Nordic Countries”, *Historians Without Borders*, paneldiskussion, Helsingfors 25.1.2019.

Simonsen, Gunvor, ”Legacies of Colonialism in the Nordic Countries”, *Historians Without Borders*, paneldiskussion, Helsingfors 25.1.2019.

Intervjuer

Fur, Gunlög, intervjuad av Lukas Åström, personlig intervju, Hotel Scandic Julia, 24.4.2019.